

> RETOURADRES Postbus 1992, 6201 BZ Maastricht

BEZOEKADRES
Mosae Forum 10
6211 DW Maastricht

Aan de dames en heren,
leden van de gemeenteraad

POSTADRES
Postbus 1992
6201 BZ Maastricht

ONDERWERP
Stand van zaken moties sport

DATUM
28 juni 2018
Verzonden: 28-06-2018

BIJLAGEN
3

BEHANDELD DOOR
M (Marjolein) van der Pool

TELEFOONNUMMER
043 350 4088

ONZE REFERENTIE
2018.19988

E-MAILADRES
marjolein.van.der.pool@maastricht.nl

FAXNUMMER
043 - 350 4141

UW REFERENTIE
--

Geachte raadsleden,

In de raadsinformatiebrief 'Overlap Omgevingsvisie en nota Sporten en bewegen in de openbare ruimte' van 23 april jongstleden (kenmerk 2018-13060) is u toegezegd dat u de informatie over de mogelijkheden van Zwemmen in natuurwater, de Blauwe Loper en Calisthenics op korte termijn zou ontvangen. Via deze raadsinformatiebrief breng ik u op de hoogte van de stand van zaken.

Zwemmen in natuurwater

Begin 2017, bij openstelling van de ENCI groeve voor publiek, bleek dat het aanwezige 'natuurbad' een dusdanige aantrekkingskracht had, dat er een onbeheersbare toeloop ontstond. Daarop is de groeve gesloten. Op 11 juli 2017 is door de PvdA een motie ingediend met het verzoek om "te onderzoeken welke mogelijkheden er in Maastricht zijn om te voorzien in de behoefte aan zwem- en recreatiemogelijkheden [in oppervlaktewater (natuurzwemmen)]". Dit onderzoek heeft inmiddels plaatsgevonden. In deze RIB informeer ik u over de uitkomsten hiervan.

Zwemmen in oppervlaktewater heeft een bepaalde aantrekkingskracht. Natuurzwemmen is niet zomaar toegestaan. Dit kan alleen bij officiële zweminrichtingen die door het Waterschap Limburg zijn aangewezen. Er zijn in de nabijheid van Maastricht vier gelegenheden waar in de natuur gezwommen kan worden. Het betreft hier de zwemgelegenheden rond de Pietersplas. Het gaat hierbij om de locaties: Recreatiestrand Camping De Oosterdriessen, Naturistenvereniging Maasplassen Maastricht; Fun Valley, dagstrand FUN Valley en Fun Valley, Event Beach Maastricht.

Samen met het Waterschap Limburg is verkend of er aanvullende mogelijkheden zijn om te voorzien in de behoefte aan zwem- en recreatiemogelijkheden in en rond de gemeente Maastricht. Hierbij is gekeken naar het ENCI gebied en de Pietersplas. Bij realisatie van een zweminrichting, moet de exploitant zich houden aan de wettelijke kaders die zijn opgenomen in de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden (afgekort: WHVBZ). In bijlage 1 'Toelichtingen' vindt u een overzicht van deze wettelijke kaders.

Het ENCI gebied

Over de ontwikkelingen rondom het ENCI gebied bent u geïnformeerd via de RIB Voortgang transformatie ENCI-gebied (30 april, kenmerk 2018-12887), Vragen ex art. 47 RvO inzake ENCI zwemplas (30 april, kenmerk 2018-11338) en Vragen ex art. 47 RvO inzake ENCI groeve (25 juni, kenmerk 2018-16274). Zoals met u afgesproken zal de komende maanden met de gebiedspartners gesproken worden over de uitwerking van het ambitiesdocument met betrekking tot de recreatieve

DATUM
8 juni 2018

ontwikkelingen. Ook wordt de gemeenteraad betrokken bij de afwegingen en meningsvorming rondom de recreatievisie en de oplossingsrichting voor het natuurbad. Inmiddels is dit thema, als onderdeel van een bredere discussie over dilemma's rondom het Plan van Transformatie ENCI gebied, in overleg met de griffie geagendeerd voor de informatieronde op 28 augustus. Vooruitlopend op deze informatieronde ontvangt u hierbij als bijlage 2 het Ambitiedocument recreatie ENCI gebied Maastricht (d.d. 21-06-2018) en als bijlage 3 het Ambitiedocument recreatie oplossingsrichting locatie natuurbad ENCI gebied Maastricht (d.d. 21-06-2018). Deze documenten zijn door (de partners binnen) SOME nog niet vastgesteld maar wel vrijgegeven ten behoeve van informatieverstrekking aan de gemeenteraad.

De Pietersplas

De Pietersplas is reeds in gebruik als zwemlocatie. Alle aangewezen zwemvoorzieningen bevinden zich in dit gebied. Het restant van het gebied is voor een groot deel in handen van Wyckerveste. In onze contacten met hen is de vraag gesteld of zij interesse hebben in het ontwikkelen van een plan voor de inrichting van een zwemvoorziening.

De Blauwe Beweegloper: Sintel Maastricht

Op 13 december 2016 heeft D66 tijdens de raadsvergadering een motie ingediend genoemd De Blauwe Beweegloper: Sintel Maastricht .

“Maastricht heeft verschillende sport- en beweegfaciliteiten verdeeld over de stad. Tijdens de Conferentie Sportief Maastricht de ‘Blauwe Loper’/ ‘Sintel Maastricht’ als innovatief idee is gepresenteerd. De hoofdconclusie van de Conferentie Sportief Maastricht was: ‘verbinding’, breng mensen, verenigingen, initiatieven en algemeen toegankelijke faciliteiten in verbinding met elkaar. Rome is niet in één dag gebouwd, we kunnen klein beginnen zoals bijv. de Maastrack en overal waar kansen zijn de verbinding gaan leggen naar de visie van de ‘Blauwe Loper’/ ‘Sintel Maastricht’”.

Tijdens het sportcafé van 16 mei jongstleden is de vraag naar verbinding van sport- en beweegfaciliteiten, inclusief activiteiten en andere partijen zoals verenigingen, ook nadrukkelijk aan bod gekomen. Er is behoefte aan meer samenhang.

De ruimtelijke samenhang van voorzieningen is een onderdeel van de Omgevingsvisie. De algemene ruimtelijke uitgangspunten daar waar het gaat om ‘Sport en Bewegen in de openbare ruimte’ worden dan ook meegenomen in de omgevingsvisie. De omgevingsvisie wordt het belangrijkste instrument om keuzes vast te leggen over de fysieke leefomgeving. Sporten en bewegen leveren een grote en belangrijke bijdrage aan de gezonde leefomgeving, een van de belangrijke pijlers van de omgevingsvisie. Gezond leven gaat over alle vormen van bewegen, zowel sporten, als ook dagelijkse activiteiten als lopen, fietsen en traplopen. Op die manier bekeken is eigenlijk alle ruimte ‘beweegruijnte’ en potentiële ‘sportruimte’. Vooral in de openbare ruimte liggen (grote) kansen voor verbetering en vernieuwing, waarmee sportontwikkeling, kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte en meer aandacht voor gezondheid en bewegen gekoppeld kunnen worden.

Medio 2019 volgt dan aansluitend op de Omgevingsvisie, de nota Beweegvriendelijk Maastricht, waarin dieper op het onderdeel sporten en bewegen in de openbare ruimte wordt ingegaan.

In beide beleidsdocumenten wordt alsdan antwoord gegeven op de vraag uit deze motie.

DATUM
8 juni 2018

Calisthenics

D66 heeft geconstateerd dat er een groeiende vraag c.q. toename is van het gebruik van de Calisthenics toestellen in het stadspark. En vraagt dan ook het college te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om één specifiek Calisthenics park samen met de sporters in de stad te verwezenlijken.

De afgelopen jaren zijn er op diverse plekken voorzieningen geplaatst. De eerste aanzet is gegeven in 2014, toen is in samenwerking met Training Maastricht de eerste Calisthenics voorziening gerealiseerd in het stadspark. Deze locatie is zeer populair en wordt intensief gebruikt. In 2017 zijn op mede op initiatief van het Struyskomitee en Training Maastricht vijf locaties met Calisthenics toestellen en kunstgrasondergrond toegevoegd aan het areaal. Te weten:

- sportpark Geusselt,
- Florasingel in Mariaberg bij de sportkooi (SPOT),
- Rijksweg De Heeg bij de sportkooi (SPOT),
- wijkpark Caberg/Malpertuis en
- bij de speelplek Hazendans aan de Koninksemstraat.

In 2018 komen daar vanuit diverse ontwikkelingen/projecten nog bij:

- Sportpark Heugem (realisatie eventueel begin 2019),
- Bosscherveld,
- Groene loper en
- het Rijdamterrein aan de Kasteel Aldengoorstraat in Nazareth.

Het totaal komt dan uit op 10 locaties in Maastricht.

Tijdens het sportcafé van 16 mei is door diverse aanwezigen aangegeven dat realisatie van één grote Calisthenics voorziening voor jong, oud en mensen met een beperking gewenst is in het centrum. Als opties zijn genoemd uitbreiding van de voorziening in het stadspark, inclusief een goede ondergrond of een nieuwe plek op de Griend. Ook is er vraag naar aanvullende/ soortgelijke toestellen.

Het college wil parallel aan de invulling van de omgevingsvisie samen het alle gebruikers onderzoeken hoe aan deze vraag invulling gegeven kan worden. Samen met de gebruikers wordt een plan opgesteld waarin meegenomen: locatie, toestellen, ondergrond, financiering, partners, en organisatie van activiteiten. Afhankelijk van de doorlooptijd wordt het plan voor de besluitvorming meegenomen in de omgevingsvisie of in de nota Beweegvriendelijk Maastricht.

Hoogachtend,

Namens het college van burgemeester en wethouders van Maastricht,
Wethouder Onderwijs, Jeugdzorg, Studentenstad en Sport

H.W.M. (Bert) Jongen

Toelichtingen

Bijlage 1

Wet Hygiëne en Veiligheid Badinrichtingen en Zwemgelegenheden (WHVBZ)

De zweminrichtingen in oppervlaktewater die in Maastricht te vinden zijn vallen volgens de WHVBZ onder de categorie C. Voor de volledigheid zal categorie D ook kort worden toegelicht.

Categorieën zwembaden volgens de WHVBZ in Nederland

De openbare zwembaden, de semi-openbare in hotels en op campings en de therapiebaden van ziekenhuizen e.d. worden volgens de Nederlandse wet in vier categorieën ingedeeld:

- **Categorie A:**
Bedoeld voor het zwemmen of baden in niet-oppervlaktewater; ten minste een bassin heeft een wateroppervlakte van 2 m²; ten minste een bassin is dieper dan 0,5 meter. (De meeste 'gewone' zwembaden vallen in categorie A.)
- **Categorie B:**
Bedoeld voor het zwemmen of baden in niet-oppervlaktewater; ten minste een bassin heeft een wateroppervlakte van 2 m²; geen bassin is dieper dan 0,5 meter
- **Categorie C:**
Bedoeld voor het zwemmen of baden in oppervlaktewater dat hiervoor is ingericht.
- **Categorie D:**
Overige zwemgelegenheden in oppervlaktewater, voor zover deze niet hiervoor zijn ingericht

Categorie C, (oppervlaktewater)

Categorie C: De zwemgelegenheden die zijn ingericht voor het zwemmen in oppervlaktewater.

In hoofdstuk IV van de WHVBZ worden voorschriften gegeven voor de zweminrichtingen in oppervlaktewater (de categorie C zwemgelegenheden). De term inrichting duidt erop dat er sprake moet zijn van verschillende bouwkundige voorzieningen ten behoeve van de zwemmers zoals douches, toiletten, een afrastering en dergelijke. Veelal zal er ook sprake zijn van toezicht en entreeheffing. Een sluitende definitie is echter moeilijk te geven. *In het algemeen kan worden gesteld dat er sprake moet zijn van een bedrijfsmatige exploitatie gericht op het zwemmen. In ieder geval zal er een houder moeten zijn die gelegenheid geeft tot zwemmen, waarbij de term houder inhoudt dat de zweminrichting voor diens rekening en risico moet komen.* Voor het begrip zweminrichting zij overigens verwezen naar de artikelsgewijze toelichting en de verdere parlementaire behandeling van de Wet hygiëne en veiligheid zweminrichtingen van 1969 kamerstukken 111965/66, 8545, nr. 3, blz. 6; 1967168, 8545, nr. 5, blz. 2 en 3; Hand. 111967168, 8545, blz. 2606, 2610, 2611, 2616). In grensgevallen die wellicht toch kunnen voorkomen, zal uiteindelijk het college van Gedeputeerde Staten, welk college immers zowel de ingerichte als de niet ingerichte zwemgelegenheden in oppervlaktewater moet inventariseren, kunnen bepalen van welke categorie sprake is en aan welke voorschriften dus voldaan moet worden.

Categorie D, (oppervlaktewater)

Categorie D: De zwemgelegenheden die niet zijn ingericht voor het zwemmen, doch waar wel door een aanmerkelijk aantal personen in oppervlaktewater pleegt te worden gezwommen. De wet biedt geen basis om voor deze categorie zwemgelegenheden veiligheidseisen te stellen.

Onder categorie D vallen de locaties in oppervlaktewater die door een aanmerkelijk aantal personen gebruikt worden voor het zwemmen en die daartoe niet of nauwelijks zijn ingericht. Behalve voor de waterkwaliteit gelden voor deze vrije zwemgelegenheden geen bijzondere voorschriften. Wel hebben op grond van artikel 10d van de wet, gedeputeerde staten de taak om jaarlijks een onderzoek in te stellen naar de veiligheid bij deze zwemgelegenheden; zo nodig zullen zij het publiek ter plaatse omtrent de veiligheid moeten inlichten.

In vrij toegankelijke recreatiegebieden wordt veel gewerkt met duidelijke bebording waarop onder meer staat aangegeven wat voor toezicht er is. Dit toezicht ontbreekt vaak. Als er sprake is van toezicht, dan zijn er bijvoorbeeld zogenaamde sociale toezichthouders, zoals parkwachters,

boswachters of medewerkers van de terreinbeheerder, in het gebied aanwezig. Soms is op mooie dagen en/of in de vakantieperioden een (vrijwillige) reddingsbrigade actief. Dit toezicht is echter niet verplicht.

Waterschap Limburg

Het Waterschap Limburg is als houder verantwoordelijk voor de veiligheid en de kwaliteit van het oppervlaktewater in Limburg. Om te voorkomen dat de zwemmer ziek wordt, moet het water van de zwemplekken aan strenge normen voldoen. Zij stellen daarvoor een waterprofiel op voor de betreffende locatie. In open water kunnen onzichtbare gevaren op de loer liggen, zoals obstakels en gevaarlijke koudestromen. Daarom mag er niet zomaar overal in het water gesprongen worden en is zwemmen alleen toegestaan bij officiële zweminrichtingen die door Waterschap Limburg aangewezen worden. Wordt toch gezwommen in een niet officieel daarvoor aangewezen locatie, dan wordt de zwemmer beboet.

Exploitant zweminrichting oppervlaktewater

Men spreekt volgens de WHVBZ van een exploitant zweminrichting als er sprake is van een bedrijfsmatige exploitatie gericht op het zwemmen. In ieder geval zal er een houder moeten zijn die gelegenheid geeft tot zwemmen, waarbij de term houder inhoudt dat de zweminrichting voor diens rekening en risico moet komen. De exploitant heeft zich volgens de WHVBZ aan een aantal verplichtingen te houden. Dit betreft de algemene voorzieningen op het terrein, veiligheid en hygiëne. Daar alle zweminrichtingen oppervlaktewateren bij of in Maastricht aan deze voorwaarden voldoen, vallen zij dus allen onder categorie C.

Toezicht bij zwemmen in oppervlaktewater

De verplichting tot het houden van toezicht bij het zwemmen in oppervlaktewater wordt geregeld in de Wet Hygiëne en Veiligheid Badinrichtingen en Zwemgelegenheden (WHVBZ). Om te kunnen bepalen of toezicht nodig is, is het van belang te weten in welke categorie de zweminrichting valt. De in de omgeving van Maastricht geëxploiteerde zweminrichtingen vallen volgens de richtlijnen van het WHVBZ allen onder de categorie C.

Volgens de WHVBZ (zie Nota van Toelichting, artikel 43 waarin wordt verwezen naar artikel 25), wordt voor deze categorie C bepaald dat ook voor zweminrichtingen in oppervlaktewater gedurende de openstelling in voldoende mate toezicht moet worden uitgeoefend. Wat dit inhoudt hangt onder andere af van de maatregelen die zijn getroffen ten aanzien van gevaarlijke situaties en de aanwezigheid van reddingsmateriaal. Het toezicht zal bij deze categorie C zwemgelegenheden - gezien de vaak aanzienlijke omvang en het grote aantal bezoekers op een zonnige dag - doorgaans niet adequaat kunnen geschieden in die zin dat de veiligheid zou kunnen worden gegarandeerd. Het risico van zwemmen blijft bij deze categorie altijd groter dan bij een zwemgelegenheid categorie A. De betekenis van het voorschrift "in voldoende mate toezicht" verschilt dan ook per categorie zwemgelegenheden.

In de extra aanvulling t.a.v. de bij artikel 25 lid 1 gestelde kwantitatieve eisen is extra toezicht gewenst bij:

- Slecht doorzicht van het oppervlaktewater.
- De aanwezigheid van vaste of drijvende speelelementen.
- Meegebrachte drijfmiddelen (vanwege het risico van afdrijven naar diep water).
- Water met een ongelijkmatige temperatuurverdeling (koudwaterlagen / stratificatie in oppervlaktewater).

De wijze waarop toezicht dient te worden uitgeoefend kan per inrichting sterk verschillen. Om die reden is in de WHVBZ niet gekozen voor gedetailleerde voorschriften en wordt alleen de eis gesteld dat toezicht in voldoende mate wordt uitgeoefend. De exploitant is verantwoordelijk het toezicht naar eigen inzicht en ervaring te regelen. Hierbij zal hij vooral rekening moeten houden met weersgesteldheid en drukte.

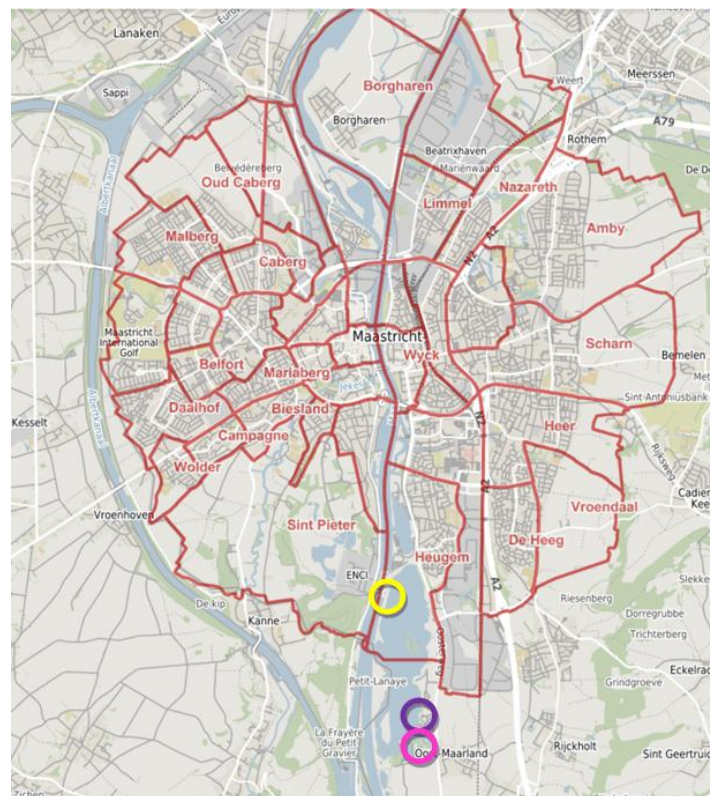
Omdat badinrichtingen in oppervlaktewater meestal een uitgebreid aaneengesloten wateroppervlak omvatten zal het toezicht veelal door meerdere personen moeten worden uitgeoefend. In bepaalde gevallen kan aanwezigheid van een reddings- en/of patrouilleboot noodzakelijk zijn. Wanneer het zwemgedeelte dieper is dan 1,40 meter dient ten minste één van de toezichthouders de vaardigheid 'reddend zwemmen' te bezitten. Het is voorts van belang dat een van de aanwezige personeelsleden

in het bezit is van een geldig Basisdiploma Eerste Hulp en kan beschikken over voldoende hulpmiddelen, zoals communicatiemiddelen, verbandmateriaal en eventueel een EHBO-ruimte.

Huidig areaal, zweminrichtingen in oppervlaktewater

In Maastricht en de korte nabijheid ervan zijn een aantal plekken waar legaal in oppervlaktewater gezwommen kan worden. De volgende zweminrichtingen zijn door het Waterschap Limburg goedgekeurd.

- Recreatiestrand Camping De Oosterdriessen;
- Natuuristenvereniging Maasplassen Maastricht;
- Fun Valley, dagstrand FUN Valley;

- Fun Valley, Event Beach Maastricht.

Alle vier de hierboven genoemde zweminrichtingen vallen onder categorie C. Deze vier locaties zijn ingericht met verschillende bouwkundige voorzieningen ten behoeve van de zwemmers zoals: douches, toiletten, een afrastering en dergelijke. Er is ook sprake van toezicht en entreeheffing. De exploitant heeft zich volgens de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden (WHVBZ) aan een aantal verplichtingen te houden. Dit betreft de algemene voorzieningen op het terrein, veiligheid en hygiëne. Hierdoor kunnen de klanten die gebruik maken van deze zwemgelegenheden er van op aan dat het zwemmen in het oppervlaktewater op deze locaties redelijk veilig is

AMBITIEDOCUMENT RECREATIE
**OPLOSSINGSRICHTING
LOCATIE NATUURBAD**

ENCI-GEBIED MAASTRICHT

vrijgegeven door bestuur SOME 21-6-2018

Stichting
Ontwikkelingsmaatschappij
ENCI-gebied

OPLOSSINGSRICHTING LANGE EN KORTE TERMIJN VOOR 'NATUURBAD' ENCI-GROEVE

Februari 2018, SOME werkgroep recreatie

Traject, tot nu toe

- In het najaar van 2017 is de SOME werkgroep recreatievisie ENCI-gebied opgericht en gestart met het gezamenlijk opstellen van een ambitiedocument recreatie voor de entrees, overgangszone en de groeve van het ENCI-gebied.
- Het ambitiedocument recreatie is nu gereed en is begin 2018 met alle SOME partners (behalve ENCI) op ambtelijk niveau uitgebreid besproken. Er is samen veel werk verzet en het document heeft een gezamenlijke recreatiekoers te pakken die past binnen de kaders van het Plan van Transformatie ENCI-gebied.
- Onder de SOME partners is hiervoor ambtelijk draagvlak en het ambitiedocument recreatie is 20 en 22 februari 2018 voorgelegd aan de projectgroep en het bestuur van SOME. Ook de wethouder en gedeputeerde zullen worden betrokken. Bij goedkeuring van het ambitiedocument recreatie zal de volgende stap gezet worden richting het opstellen van het erbij horend uitvoeringsprogramma (roadmap) recreatie.
- Dit traject was tevens het moment om de lange en korte termijn oplossingsrichting voor het 'natuurbad' in de ENCI-groeve vormte geven. Dit is een urgent onderwerp omdat de doorgaande wandelroute over de overgangszone 38+ per 1 mei 2018 weer open zal gaan. Zoals bekend is de ENCI-groeve afgelopen zomer afgesloten ivm het uit de hand lopen van de veiligheid rondom het 'natuurbad'. In het ambitiedocument recreatie zijn duidelijke randvoorwaarden genoemd waaraan een duurzame oplossing dient te voldoen. Hieronder wordt de breedte geschetst van de oplossingsrichtingen, waarbij ook een oplossing als waterspeelplek is opgenomen. In de SOME werkgroep recreatie bleek begin 2018 op ambtelijk niveau breed draagvlak te bestaan voor een waterspeelplek als oplossing, waarbij als voorwaarde werd gesteld dat de technische en financiële haalbaarheid verder onderzocht diende te worden.

Oplossingsrichting voor 'natuurbad'

Door de SOME werkgroep recreatievisie is nagedacht over de toekomst (lange en korte termijn) van het 'natuurbad'. Voor het recreatieve gebruik van deze locatie was met de ambtelijke deelnemers van de SOME werkgroep recreatie overeenstemming over:

- Keuze voor kwalitatief hoogwaardige natuurgerichte waterrecreatie.
- Passend bij de identiteit van het ENCI-gebied.
- Met regulering hoeveelheid bezoekers om piekbelasting te voorkomen.
- Veiligheid en voldoende voorzieningen belangrijk zijn.
- De ligweide van de overgangszone kan voorzien in de mogelijkheid tot 'zonnen' e.d.
- Aandacht voor waterkwaliteit.
- Dat in de exploitatie meegewogen wordt om met een horeca-uitbater van de overgangszone samen te werken.

Er was in eerste instantie nog geen overeenstemming over de manier waarop de hoeveelheid bezoekers van de locatie van het natuurbad gereguleerd wordt en hoe de exploitatie zal verlopen. Genoemde mogelijkheden zijn: entreeheffing (met ticketverkoop online / vooraf), abonnement (met tegenprestatie), (facultatief) gebruik 'natuurbad' als onderdeel van een grotere (betaalde) activiteit voor diverse gebruikers.

In het ambitiedocument recreatie wordt de identiteit van het ENCI-gebied beschreven:

'Kalksteenplateau bij Maastricht met topnatuur zoals bloemrijke kalkgraslanden en akkers waar veel soorten vlinders rondvliegen. Als gevolg van de kalksteenwinning voor de cementbereiding is de grootste beleefbare groeve van Nederland ontstaan waar het goed toeven is voor de oehoe. Kijkend naar het gebied, ervaar je de diepte en zie je natuur en industrie naast elkaar. Tientallen meters hoge kalksteenwanden uit het Maastrichtien nemen je miljoenen jaren mee terug in de tijd. In kilometerslange, door mensenhanden gemaakte kalksteengangen, wachten historische verhalen en hoge natuurwaarden zoals een binnen Noordwest-Europa belangrijke overwinteringsplaats voor vleermuizen.'

In de werkgroep zijn vervolgens vier mogelijke oplossingsrichtingen tegen het licht gehouden (zie tabel), rekening houdend met de hierboven genoemde punten. Alle oplossingsrichtingen vragen om een duidelijke vorm van toezicht en een basisinrichting die veilig is. Ook gaan ze uit van een maximum aantal bezoekers. Een openbare toegankelijkheid is dus niet mogelijk.

- 1) Een natuurplas heeft voornamelijk een natuurfunctie, er kan naar gekeken worden (geen toegang).
- 2) Een waterspeelplek is een plek waar met natuur (mergel, zand, water) gespeeld kan worden.
- 3) Een zwemwater ('natuurbad' tot nu toe) biedt een zwemlocatie in een natuurlijke omgeving.
- 4) Een luxe wellness biedt een zwemlocatie met exclusieve voorzieningen (bijv 'cocktail op strandstoel', 'massage').

	Natuurplas	Waterspeelplek	Zwemwater ('natuurbad')	Luxe wellness
Voldoet aan eis 'waterrecreatie' Plan Van Transformatie	nee	ja	ja	ja
Waterrecreatie draagt bij aan identiteit en sleutelervaringen gebied	nee	ja	nee	nee
Openbaar toegankelijk	nee	nee	nee	nee
Maximum aantal bezoekers	ja (nul)	Ja (entree betalen)	Ja (entree betalen)	Ja (hogere entree betalen)
Toezicht	ja (groeve)	ja (exploitant)	ja (exploitant)	ja (exploitant)
Kans op handhavingsproblemen, illegaal gebruik	groot	klein	groot	groot
Eis veilige inrichting uitvoerbaar (springen wordt oninteressant/onmogelijk)	nee, gaat ten koste van opp natuurwater	ja, door inrichting lager waterniveau	nee, ivm benodigd zwemwater	nee, ivm benodigd zwemwater
Verwacht draagvlak bezoekers	beperkt (anders dan PVT)	ja	ja (er is in de regio langs de Maas aanbod voor deze doelgroep)	beperkt (kleine doelgroep)
Verwacht draagvlak omgeving	Ja, indien toezicht werkt	Ja, mits niet te druk	Ja, mits niet te druk	Ja, mits niet te druk
Storend qua geluid en zicht voor de rest van de groeve	nee	beperkt (relatief rustige doelgroep)	ja (meer, diverse bezoekers)	beperkt (rustige doelgroep)
Goede waterkwaliteit	ja	door verbetering doorstroming	door verbetering doorstroming, lastig bij drukte	door verbetering doorstroming
(Zwem)waterkwaliteit controles	nee	ja	ja	ja
Waterhoogte reguleerbaar door aanleg technische voorziening	nee (geen voorziening)	ja	ja	ja
Jaarlijkse reguliere kosten onderhoud	weinig	veel	veel	veel
Jaarlijkse reguliere inkomsten (entree)	nee	gemiddeld	hoog	gemiddeld
Bijdrage aan binding met natuur	gemiddeld	groot	weinig	weinig
Jaarlijkse exploitatie dekkend	ja	mogelijk, (droge speelnatuur toevoegen biedt mogelijkheden)	misschien	misschien
Investeringskosten	weinig	veel	veel	veel
Mogelijkheid voor fondsenwerving	geen	veel	weinig	weinig

Het omdopen van het 'natuurbad' tot **een avontuurlijke waterspeelplek voor gezinnen met jonge kinderen** wordt gezien als de beste variant. De waterspeelplek wordt ingericht passend binnen de identiteit van het gebied. Door natuurlijke speelaanleidingen worden de kinderen uitgenodigd om te spelen met mergel, zand, stenen en water, ontdekken ze de natuur en doen ze een unieke ervaring op. Hierdoor wordt op speelse wijze een band gecreëerd met de natuur en zijn ze op latere leeftijd eerder bereid om een steentje bij te dragen aan de instandhouding van de natuur. Het filmpje dat via deze link op internet te bekijken is www.natuurmonumenten.nl/natuurgebieden/tiengemeten/speelnatuur laat een voorbeeld van een waterspeelplek op eiland Tiengemeten nabij Rotterdam zien. Deze OERRR speelnatuur op Tiengemeten is groter dan de huidige locatie van het 'natuurbad'.

Ouders kunnen in de nabijheid van hun spelende kinderen genieten van de prachtige omgeving. De waterdiepte wordt slechts ca 30/40 cm en een toezichthouder is aanwezig. Voor ukkies kan er wellicht een aparte veiligere plek worden aangeboden.

Er wordt entree geheven voor de waterspeelplek zodat het aantal bezoekers gereguleerd wordt en er inkomsten worden gegenereerd voor onderhoud van deze speelplek en Natuurmonumenten leden en donateurs kan werven. Op de 38+ overgangszone worden op korte loopafstand voldoende voorzieningen aangeboden zoals een eenvoudige doucheplek, een omkleedplek en toiletten. De waterkwaliteit wordt regelmatig gecontroleerd.

Bij de nieuwe inrichting wordt ook rekening gehouden met **combi-gebruik**, zodat de waterspeelplek niet alleen op warme dagen geschikt is voor gebruik door gezinnen met jonge kinderen. Zo worden ook droge natuurlijke speelaanleidingen aangeboden, zodat de exploitatie van de speelplek verbetert. Daarnaast wordt er ingezet op het meer jaarrond aanbieden van deze speelplek aan betalende groepen zoals bijvoorbeeld schoolklassen, buitenschoolse opvang, kinderfeestjes, sporters, outdoor, lifestyle wellness, mindfulness. Naast het feit dat dit belangrijk is voor de exploitatie, draagt het bij aan vergroting van het draagvlak (meer mensen kunnen van deze bijzondere plek genieten) en voorkomt het illegaal gebruik buiten de echt zomers warme dagen. Er kan worden gedacht aan een startende exploitatie vanuit een zomerdependance van circa april t/m september. Een vaste link met een horeca-uitbater op de 38+ overgangszone bij de zomerdependance met voorzieningen (douche, wc, omkleden, EHBO) ligt voor de hand. Evenals met een ontmoetingsplek voor de vrijwillige boswachters van de Sint-Pietersberg. Bij vestiging van bijvoorbeeld een dependance van het Natuurhistorisch Museum kunnen goede (educatieve) combinatiebezoeken worden aangeboden, dit geldt ook voor de ondergrondse mergelgangen excursies. Parkeerfaciliteiten worden op korte afstand aangeboden bij de noordknoop van de Centrale Allée entree van het ENCI-gebied.

We komen tot deze keuze voor een waterspeelplek voor gezinnen met jonge kinderen omdat:

- Waterrecreatie mogelijk blijft en er tegemoet wordt gekomen aan de verwachtingen van de Maastrichtenaren en het Plan van Transformatie ENCI-gebied.
- Het een toegevoegde waarde heeft voor de beleving van de identiteit van het gebied.
- Het natuurgericht en kwalitatief hoogwaardig is.

- Het past bij de kernpositionering van de doelgroepen en geen ongewenste doelgroepen aantrekt.
- De veiligheid van de bezoekers gegarandeerd is.
- Het reguleerbaar is en daarmee past binnen de draagkracht van het gebied. Er is draagvlak voor entreeheffing.
- Het exploitabel (minimaal kostendekkend, liefst winstgevend) kan zijn. Hierbij is afstemming nodig tussen exploitatie uitbater speelplek, exploitatie SOME overgangszone en exploitatie Natuurmonumenten. beheer groeve. Er zijn goede mogelijkheden voor fondsenwerving
- Het technisch mogelijk is het waterniveau aan te passen, ook aan gewenst gebruik. Een technisch plan dient hiervoor gemaakt te worden.
- Draagvlak vanuit de omgeving en bezoekers wordt verwacht.

Dit is dus niet:

- Een natuurplas, omdat er meer waterplassen met een natuurfunctie in de groeve zijn en de meerwaarde van deze bijzondere locatie (met mosasaurus vindplaats) anders een gemiste kans is voor beleving en natuurbinding. Overige natuurplassen blijven natuurfunctie houden.
- Openbaar toegankelijk gratis zwemmen omdat dit niet reguleerbaar, veilig en verantwoord is. Dit bleek wel in 2017.
- Gereguleerd zwemmen, omdat alleen zwemwater geen toegevoegde waarde biedt aan de identiteit en sleutelervaringen van het gebied. Alleen zwemmen in een drukke setting voegt niets toe aan natuurbeleving van het gebied. En daarnaast brengt het (te) veel veiligheidsrisico's met zich mee omdat er dan nog steeds (illegaal) vanaf de randen in het diepe water gesprongen kan worden, dat is levensgevaarlijk. Ook is de ervaring in gemeente Maastricht dat een (buiten) zwembadexploitatie niet rendabel is. Zo zijn er hoge kosten voor toezicht en waterkwaliteitsvoorziening in verhouding tot de beperkte inkomsten door het beperkte aantal zomerse dagen waarop echt gezwommen kan worden.
- Luxe wellness omdat deze vorm, waarbij rust en exclusiviteit essentieel zijn, moeilijk te combineren lijkt met andere in hetzelfde gebied voorkomende activiteiten. Zoals ligging naast de belangrijkste recreatieroute en goed zichtbaar vanuit meerdere hogere uitzichtpunten.

Korte termijn (voor 1 mei 2018)

Dit betekent voor de zeer korte termijn: aanpassen van het 'natuurbad' zodat er niet meer gezwommen en gesprongen kan worden, inclusief zero-tolerance beleid en handhaving. Dus ook geen mogelijkheid tot

illegaal (onveilig) gebruik. Dit betekent o.a. waterpeil flink verlagen (niet met pompen, maar met permanent stuurbare wateroverlaat), zand of mergel erin schuiven, bouwhewerk er omheen en toezicht. Door waterpeil drastisch te verlagen wordt de uitnodiging om vanaf rotswanden in het water te springen nihil. De hier genoemde inrichtingsmaatregelen zullen door Natuurmonumenten technisch goed uitgewerkt worden met deskundigen van ENCI en externe deskundigen. Daarbij zullen ook de kosten uitgewerkt worden. Op een zodanige manier dat de transformatie op langere termijn richting waterspeelplek mogelijk is. In 2018 is de locatie van het 'natuurbad' dus gesloten voor elk gebruik. Voor 1 mei 2018 heeft Natuurmonumenten duidelijkheid over de technische en financiële haalbaarheid (duurzame exploitatie) van deze oplossingsrichting voor de waterspeelplek. Dan kan er ook goed en positief gecommuniceerd worden over de lange termijn oplossing. Een goede communicatie is essentieel om verwachtingen van betrokkenen, omgeving en bezoekers effectief en positief te managen.

2018/2019

In het jaar 2018 een haalbaarheidsonderzoek uitvoeren voor een waterspeelplek op deze locatie: duurzame exploitatie (investeringen, fondsen, onderhoudskosten, inkomsten), veiligheidseisen, passend binnen draagkracht van het gebied, regulatie waterkwaliteit (natuurlijke doorstroom meten, bepalen eventuele aanvullende maatregelen), planontwerp waterspeelplek (ontwerp, inrichting, voorzieningen), bezoekersaantallen en entree bepalen, uitbater werven, fondsenwerving, vergunningen, bestemmingsplan. Bij een goed vervolg van het voorbereidende werk in 2018 zou in 2019 kunnen starten: de fysieke inrichting, omheining, beplanting, speelaanleidingen, voorzieningen. Hierbij is een opening van de waterspeelplek op z'n vroegst mogelijk in 2019.

Natuurmonumenten zal als eigenaar van deze locatie die niet in de overgangszone ligt, de trekker zijn voor de verdere uitwerking van deze oplossingsrichting waterspeelplek. SOME is als ontwikkelingsmaatschappij van het ENCI-gebied trekker van de ontwikkeling van de overgangszone. Samenwerking is belangrijk. Hier hoort het vinden van een goede exploitant bij, net als goede communicatie. Gemeente Maastricht is een belangrijke partner i.v.m. draagvlak, vergunningen en bestemmingsplan.

Exploitatie

De locatie van de beoogde waterspeelplek is eigendom van Natuurmonumenten. Deze is geen onderdeel van de 38+ overgangszone en komt derhalve niet in erfpacht bij SOME. Natuurmonumenten blijft eigenaar, maar kan - in afstemming met SOME - in een overeenkomst met een exploitant (o.a. horeca, douche/omkleed/wc) op de zeer nabij gelegen 38+ overgangszone de exploitatie van de waterspeelplek regelen. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van het bestaande concept OERRR speelnatuur. Het moge duidelijk zijn dat financiële haalbaarheid (duurzame exploitatie) een vereiste is voor Natuurmonumenten.

Een businessplan voor deze waterspeelplek zal worden uitgewerkt door Natuurmonumenten. Daarbij is het ontwerp van belang waarin waterspeelnatuur, droge speelnatuur en mogelijkheden voor combinatie gebruik voor groepen, sport of outdoor een plek krijgen. Ook zal een inschatting gemaakt worden van het aantal te verwachten bezoekers en groepen, benodigd toezicht, onderhoudskosten en kan de entreprijs vorm krijgen. Voor Natuurmonumenten is, naast het verkrijgen van inkomsten om de investering minimaal terug te verdienen, ook van belang dat er verzilvering plaatsvindt in de vorm van leden, OERRR leden en donateurs. Ervaringen van andere OERRR natuurspeellocaties worden meegenomen. De eenmalige investering ter inrichting van deze locatie moet terugverdiend kunnen worden waarbij, naast jaarlijkse inkomsten, ook gekeken wordt naar subsidies en fondsenwerving.

AMBITIEDOCUMENT

RECREATIE

ENCI-GEBIED MAASTRICHT

Vrijgegeven door bestuur SOME 21-6-2018

Stichting
Ontwikkelingsmaatschappij
ENCI-gebied

CONTACT

SOME secretariaat
Mevr. N.Rokx-Henket
Lage Kanaaldijk 115
NL-6212 NA Maastricht
T: +31 (0)43 329 72 07
E: nicole.rokx@enci-gebied.nl

VORMGEVING

Rademacher de Vries Architecten
Kruithuisstraat 13
1018 WJ Amsterdam
T: +31 (0)20 36 97 2 97
E: info@rademacherdevries.com

Illustratie omslag: Luchtfoto ENCI-groeve

AMBITIEDOCUMENT

RECREATIE

ENCI-GEBIED MAASTRICHT

INHOUDSOPGAVE

RECREATIE VISIE

MANAGEMENTSAMENVATTING	6
INLEIDING	10
IDENTITEIT, KERNBODSCHAP EN SLEUTELERVARINGEN	14
ZONERING	18
DOELGROEPEN	22
ONTVANGST EN FACILITERING BEZOEKERS EN BEZOEKERSSTROMEN	26
SAMENWERKING PARTNERS	30
VERDIENMODELLEN	32
ACTIVITEITEN	34

BIJLAGES

AMBITIES EN DOELEN SOME PARTNERS	40
GEBIEDSGRENS	42
IDENTITEIT, KERNBODSCHAP EN SLEUTELERVARINGEN	44
ZONERING	48
DOELGROEPEN	52
ONTVANGST EN FACILITERING BEZOEKERS EN BEZOEKERSSTROMEN	56
VERDIENMODELLEN	58

**MANAGEMENT-
SAMENVATTING
AMBITIEDOCUMENT
RECREATIE**

INLEIDING

Het ENCI-gebied is een uniek gebied nabij Maastricht. Medio 2018 stopt de volledige kalksteenwinning in de ENCI-groeve. Het groevedeel komt in 2020 grotendeels in eigendom en beheer van Natuurmonumenten. Stichting Ontwikkelingsmaatschappij ENCI-gebied (SOME) gaat als erfpachthouder van de 38+ zone en als eigenaar van de 50+ zone, de overgangszone exploiteren.

Het ENCI-gebied maakt onderdeel uit van de Sint-Pietersberg. De Sint-Pietersberg is al populair en wordt druk bezocht door toeristen en recreanten. Dit zal in de toekomst waarschijnlijk zo blijven of zelfs toenemen. Omdat het ENCI-gebied in toenemende mate recreatief zal worden benut, is het goed eerst een visie te hebben op de recreatieve doorontwikkeling van het gebied.

De visie moet leiden tot een vraaggericht, eigentijds en onderscheidend recreatief aanbod waar de bezoeker zich (o.a. door SOME en Natuurmonumenten) gastvrij ontvangen voelt, zich kan verwonderen, een unieke ervaring beleeft en vervolgens bereid is bij te dragen aan de instandhouding ervan.

TOTSTANDKOMING AMBITIEDOCUMENT

In november 2017 is binnen SOME de werkgroep recreatie opgericht met daarin ambtelijke vertegenwoordigers van gemeente, provincie, Natuurmonumenten, Stichting Sint-Pietersberg Adembenemend en SOME. Op 28 november zijn zij voor de eerste keer bij elkaar gekomen. Enkele weken later zijn ook vertegenwoordigers van Maastricht Marketing en van het Natuurhistorisch Museum Maastricht aangesloten. In twee maanden tijd heeft de werkgroep de ambities voor de recreatieve doorontwikkeling van het ENCI-gebied geformuleerd, bediscussieerd en aan papier toevertrouwd. ENCI is steeds geïnformeerd over de inhoud en het proces. De ambities passen binnen het Plan van Transformatie en het uitvoeringsdocument het bestemmingsplan.

In een zeer korte tijdspanne is in goede samenwerking het voor u liggende document tot stand gekomen. In dit document zijn van zeven relevante thema's de ambities en uitgangspunten beschreven voor de recreatieve doorontwikkeling van het ENCI-gebied:

1. Identiteit, kernboodschap en sleutelervaringen: wat is de essentie van het gebied?
2. Zonering: welke functies kunnen waar een plek krijgen?
3. Doelgroepen: voor wie is het gebied vooral aantrekkelijk en op wie richten we ons?

4. Ontvangst en facilitering bezoekers(stromen): hoe heten we de bezoekers welkom?
5. Verdienmodellen: wat zijn kansrijke verdienmogelijkheden?
6. Samenwerking en partners: hoe en met wie werken we samen om de ambitie te realiseren?
7. Activiteiten: welke activiteiten en aanbod zijn passend?

SAMENVATTING INHOUD

Hieronder staan de zeven thema's in korte samenvattingen beschreven. De komende tijd zullen de hier beschreven ambities en uitgangspunten verder uitgewerkt worden. Hiertoe zal een uitvoeringsprogramma worden opgesteld, zie ook de slotparagraaf van deze samenvatting.

In het hoofdstuk **Identiteit, kernboodschap en sleutelervaringen** is de essentie / identiteit van het gebied beschreven:

Kalksteen van Maastricht, met topnatuur zoals bloemrijke kalkgraslanden en akkers waar veel soorten vlinders rondvliegen. Dankzij de kalksteenwinning voor de cementbereiding is de grootste beleefbare groeve van Nederland ontstaan waar het goed toeven is voor de oehoe. Kijkend naar het gebied, ervaar je de diepte en zie je natuur en duurzame industrie verenigd. Tientallen meters hoge kalksteenwanden uit het Maastrichtien nemen je miljoenen jaren mee terug in de tijd. In kilometerslange, door mensenhanden gemaakte kalksteengangen, wachten historische verhalen en hoge natuurwaarden zoals een belangrijke overwinteringsplaats voor vleermuizen binnen Noordwest-Europa.

De essentie / identiteit is het vertrekpunt voor de verdere ontwikkeling van recreatie en natuur in de ENCI-groeve, het bedrijventerrein en de overgangszone. Alles wat we doen moet logisch voortvloeien uit deze essentie, van de inrichting van de groeve en overgangszone tot aan de activiteiten vertellen we dit verhaal waardoor we de beleving van de bezoeker verrijken. Voor de overgangszone mag dit iets breder geïnterpreteerd worden, rekening houdend met wat wenselijk is vanuit de markt.

In het hoofdstuk **Zonering** worden de zes recreatiezones in de groeve en overgangszone beschreven met voorbeelden van recreatievormen die een plek kunnen krijgen in de betreffende zones. De uiteindelijke invulling is afhankelijk van de samenwerking met marktpartijen en mate waarin het aanbod past bij de identiteit en doelgroepen.

Recreatiezones in de groeve:

1) Groeve natuur, stiltegebied (oehoevallei), zeer extensief: excursies onder begeleiding, natuurstudie en geowetenschappelijk onderzoek op afspraak

2) Groeve natuur, extensief: wandelen, fossielen zoeken, picknicken, natuurbeleving, onderzoek (natuur, geologie)

3) Groeve natuur, recreatief medegebruik (uitloop van/ relatie met overgangszone 38+): wandelen, picknicken, touwbrug, trap, boomklimmen, natuurspeelplek, blotevoetenpad, outdoor activiteiten.

4) Groeve natuur, intensiever recreatief medegebruik (natuurbad): kwalitatief hoogwaardig natuurgerichte waterrecreatie, maximum aantal bezoekers i.v.m. veiligheid/kwaliteit en draagkracht gebied. (De concrete uitwerking is mede afhankelijk van de exploitatie van het gebied, waaronder maatregelen voor kwaliteit en veiligheid).

Recreatiezones in de overgangszone

5) Overgangszone 38+, intensieve recreatie: horeca (terras, restaurant), ontvangstpunt bezoekers, informatiecentrum, natuurhistorisch museum, start/ eindpunt evenementen (natuur, beleving), sport- en outdoor activiteiten, wellness accommodatie, wellness lifestyle, natuurspeelplek, natuurkamperen.

6) Overgangszone 50+, zeer intensieve recreatie: naast recreatie vindt hier ook bedrijvigheid plaats, verblijfsrecreatie (hotel, vakantiehuisjes), parkeerfaciliteiten, creatieve bedrijvigheid (business centra, R & D, opleidingscentra, creatieve beroepsbeoefenaren), schaapskooi, werkschuur.

In het hoofdstuk **Doelgroepen** is de beschreven voor welke recreanttypen (leefstijlgroepen) de identiteit en het (toekomstige) recreatieve aanbod van het ENCI-gebied aantrekkelijk is. Om het gebied scherp en onderscheidend te kunnen profileren gaan we ons proactief richten op deze doelgroepen. Dat neemt niet weg dat iedereen welkom is en blijft. In het voor u liggende document staan de gekozen doelgroepen uitgebreid beschreven.

Het hoofdstuk **Ontvangst en facilitering bezoekers en bezoekersstromen** beschrijft dat de bezoekers zodanig ontvangen moeten worden, dat zij zich welkom voelen. Goed verzorgde entrees, duidelijke bewegwijzering, informatievoorziening en kwalitatieve voorzieningen dragen hier aan bij. Randvoorwaarde is dat omwonenden, de natuur in de groeve en de bedrijven op het bedrijventerrein van ENCI geen overlast ondervinden van de bezoekersstromen naar en van het ENCI-gebied. Alternatieve verbindingen via openbaar vervoer (bus- en waterverbinding) en het bereiken van het ENCI-gebied via fiets en te voet zijn

daarom essentieel.

Vervolgens komt in het hoofdstuk **Samenwerking & partners** aan de orde dat goede samenwerking cruciaal is en blijft om het gebied verder recreatief te ontwikkelen. In deze samenwerking stellen de partners van SOME het gezamenlijke belang voorop en geven ze elkaar openheid en duidelijkheid over onderliggende, individuele belangen. De partners van SOME zijn uitnodigend en gaan actief op zoek naar recreatieve samenwerkingspartners van buiten SOME die een toegevoegde waarde willen en kunnen bieden aan de recreatieve ontwikkeling van het ENCI-gebied. De partners die actief zijn in het ENCI-gebied zijn zich ervan bewust dat zij grote invloed hebben op de identiteit en het imago van het gebied. Zij opereren daarom binnen meegegeven kaders, dragen het gewenste ambassadeurschap uit en geven bezoekers het gevoel dat ze welkom zijn in het ENCI-gebied.

De kosten die gepaard gaan met het beheer en onderhoud van de groeve en overgangszone, het managen van bezoekersstromen, maar ook de investeringen ten behoeve van de (door)ontwikkeling van het ENCI-gebied zijn zeer omvangrijk. In het hoofdstuk **Verdienmodellen** staan zes kansrijke verdienmodellen waarmee deze terugverdiend kunnen worden.

- Entreegeld ENCI-gebied en/of locatie natuurbad
- Parkeergeld
- Revenuen uit commerciële activiteiten / bedrijvigheid SOME in de overgangszone
- Revenuen uit horeca
- Revenuen uit evenementen ('precario')
- Subsidies en fondsen / sponsoren (diverse thema's en schaalniveaus)

Deze mogelijkheden moeten worden verder uitgewerkt in een exploitatieplan op te stellen door Natuurmonumenten en SOME.

In het laatste hoofdstuk **Activiteiten** worden de volgende functies/activiteiten als ambitie geprojecteerd:

- Een top bezoekerscentrum, als samenwerking tussen het Natuurhistorisch Museum Maastricht, Natuurmonumenten en SOME.
  - Een outdoor /sport bedrijf
  - Evenementen
  - Route gebonden recreatie (jaarrond), zoals struinplekken, expedities, blote voetenpad, themaroutes in samenwerking met NHMM.
  - Rondleidingen in de groeve en de grotten/gangen
- Er wordt bij activiteiten gedacht in termen van organische groei en een strategie voor de korte en

langere termijn. Het begint laagdrempelig, het gebied groeit organisch en trekt in de loop van de tijd verdere activiteiten aan. Er wordt ingespeeld op de seizoenen: soms kan iets niet, op een ander moment kan het wel; er wordt ingespeeld op de diverse locaties: op bepaalde plekken kan minder, op andere plekken kan meer; niet alle activiteiten zijn structureel: incidenteel kan er meer mogelijk zijn; voorzieningen kunnen ook mobiel zijn (bv foodtruck).

Bij de keuze voor aanbod en activiteiten wordt rekening gehouden met de identiteit en ook de wensen vanuit doelgroepen.

HOE NU VERDER?

Om van ambitie naar een uitvoeringsprogramma te komen, is het nodig dat in ieder geval de volgende onderwerpen verder uitgewerkt worden:

- Exploitatieplan voor groeve en overgangszone;
- Uitwerken businesscase van een door drie partijen gerealiseerd bezoekerscentrum (SOME, Natuurmonumenten, Natuurhistorisch Museum);
- Visie op het natuurbad: zie eerste denkrichting in apart document;
- Aanpak bereikbaarheid in combinatie met alternatieve vervoersstromen;
- Check bij de tweedelijns actoren (zoals AINSI, CNME, IVN) op haalbaarheid van de ambitie
- Ontwikkelen van een marktstrategie voor nadere invulling en exploitatie van de recreatieve / activiteitenkant;
- Regie op (door)ontwikkeling: er zal een trekker / programmamanager aangewezen moeten worden die het totale uitvoeringsprogramma aan gaat sturen. Logischerwijze zou dat SOME kunnen zijn.

WAT VRAGEN WIJ U ALS BESTUURDER?

- In te stemmen met de ambities en uitgangspunten voor recreatieve doorontwikkeling van het ENCI-gebied, zoals geformuleerd in het ambitiedocument;
- Akkoord te gaan met de vervolgfase, het opstellen van een uitvoeringsprogramma.

INLEIDING

Het ENCI-gebied is een uniek gebied nabij Maastricht. De meeste mensen kennen het vooral van de winning van kalksteen. Medio 2018 stopt de volledige kalksteenwinning in de ENCI-groeve. Het groevedeel komt in 2020 grotendeels in eigendom en beheer van Natuurmonumenten. Hiermee krijgt Natuurmonumenten een unieke natuurparel in handen, die tegelijkertijd ook rijk is aan cultuurhistorische en geologische waarden.

Het ENCI-gebied maakt onderdeel uit van de Sint-Pietersberg. De Sint-Pietersberg is al populair en wordt druk bezocht door toeristen en recreanten. Dit zal in de toekomst waarschijnlijk zo blijven of zelfs toenemen. Omdat het ENCI-gebied in toenemende mate recreatief zal worden benut, is het goed eerst een visie te hebben op het gebied. Wat is wenselijk, voor wie? Met welke activiteiten en voorzieningen kan de kwaliteit van het gebied toenemen? Wat zijn de verdienmogelijkheden? Maar ook, wat zijn de randvoorwaarden waaronder ontwikkelingen kunnen plaatsvinden? De tijdelijke openstelling van de groeve als publiek vrij toegankelijke natuurbadplaats heeft tegelijk ook al geleerd dat zo'n visie, zeker als het gaat om bezoekersstromen en zonerings, ook echt nodig is. Om te voorkomen dat er besluiten ad hoc genomen worden en om tijdig sturing te geven aan de ambities en uitvoering is éénduidigheid nu nodig. Oftewel een visie op recreatie en toerisme in het ENCI-gebied.

De Stichting Ontwikkelingsmaatschappij ENCI-gebied (SOME) heeft de handschoen opgepakt en in dit document zeven speerpunten uitgewerkt. Hieronder staan allereerst de ambities en doelen die voor het gehele gebied zijn meegegeven vanuit de partners in SOME, alsmede de randvoorwaarden die er gelden.

AMBITIES EN DOELEN

De ambities en doelen die (de leden van) SOME met deze visie voor ogen hebben, staan hieronder omschreven (zie het overzicht per organisatie in de bijlage):

Strategisch kader. Er is allereerst behoefte aan een strategisch kader dat op hoofdlijnen de ambities beschrijft. Dit strategische kader kan dan later worden gebruikt om keuzes aan te toetsen, die hieruit volgen en bij de nadere uitwerking aan de orde zijn.

Samenwerking. Om te komen tot een succesvolle (door)ontwikkeling is samenwerking cruciaal. Er is behoefte aan duidelijkheid wat elkaars taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn bij het recreatief verder ontwikkelen van het ENCI-gebied.

Het gaat hierbij zowel om de direct betrokken partners als om eventueel betrokken (markt)partijen in de toekomst.

Kwaliteitsimpuls. De visie moet leiden tot een vraaggericht, eigentijds en onderscheidend recreatief aanbod waar de bezoeker zich (door o.a. SOME en Natuurmonumenten) gastvrij ontvangen voelt, zich kan verwonderen en een unieke ervaring beleeft.

Verdienmogelijkheden en de regionale economie. Het genieten van de unieke waarden van het ENCI-gebied is (nu nog) gratis, maar niet goedkoop. Welke (terug)verdienmogelijkheden zijn er en welke kunnen worden aangewend, zodanig dat het gebied ook bijdraagt aan de regionale economie en de kosten voor de exploitatie van de groeve gedekt kunnen worden.

Draagkracht. Het ENCI-gebied kent unieke waarden die leidend zijn bij de (door)ontwikkeling. Dat wil zeggen dat deze waarden centraal staan bij de beleving en bepalend zijn voor de draagkracht van het gebied.

Veiligheid en bezoekersstromen. De veiligheid van bezoekers van het ENCI-gebied is essentieel. Er is behoefte aan duidelijkheid over de (te verwachten) bezoekersstromen en hoe deze veilig en ordelijk kunnen worden ontvangen en door het gebied geleid met heldere informatie (offline en online).

Bewegen in de openbare ruimte. Idealiter dragen de activiteiten in het ENCI-gebied bij aan de visie op 'bewegen in de openbare ruimte' vanuit de Gemeente Maastricht.

RANDVOORWAARDEN EN AANDACHTSPUNTEN:

– De tijd om te komen tot een ambitiesdocument voor de recreatieve ontwikkeling van de ENCI-gebied is beperkt. Dit komt omdat er voor 1 mei 2018 duidelijkheid moet zijn over de toekomst van het natuurbad en er geen visie op het natuurbad ontwikkeld kan worden zonder een visie op het gehele ENCI-gebied te hebben. In de vergadering van het SOME-bestuur op 22 februari 2018 moet een eerste versie besproken worden.

– Bestuurlijke betrokkenheid is essentieel om de ambities waar te kunnen maken.

– Begin niet vanaf nul, maar borduur verder op dat wat al is afgesproken, is bedacht.

– Als kader zijn de volgende stukken gebruikt:

- Plan van Transformatie ENCI-gebied (SOME, 2009),
- ENCI groeve Maastricht, Plan van Eindtoestand (HC-ENCI, 2011)

- Natuurvisie 2014 - 2025 Sint-Pietersberg, hoogtepunt van Maastricht (Natuurmonumenten, 2014)

AFBAKENING

- Gebiedsgrens ambitiedocument: zie kaartje in bijlage. D'n Observant en ENCI-weide vallen buiten het ambitiedocument. De focus ligt op de groeve en de overgangszone.
- Dit ambitiedocument gaat over het gehele ENCI-gebied. Het ENCI-gebied maakt onderdeel uit van de Sint-Pietersberg. Daarom wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de Sint-Pietersberg en haar euregionale ligging.
- Het document dat voor u ligt is een ambitiedocument waarin (ambtelijke) vertegenwoordigers van SOME, Natuurmonumenten, Stichting Sint-Pietersberg Adembenemend, Gemeente Maastricht, Provincie Limburg, Maastricht Marketing en Natuurhistorisch Museum Maastricht aangeven welke ambities zij hebben voor de recreatieve doorontwikkeling van het ENCI-gebied. Om van ambitie naar visie en vervolgens tot een uitvoeringsprogramma te komen, is het nodig dat in ieder geval de volgende onderwerpen verder uitgewerkt worden:
  - Exploitatieplan voor groeve en overgangszone;
  - Uitwerken businesscase van een door drie partijen gerealiseerd bezoekerscentrum (SOME, Natuurmonumenten, Natuurhistorisch Museum);
  - Visie op het natuurbad: zie eerste denkrichting in apart document;
  - Aanpak bereikbaarheid in combinatie met alternatieve vervoersstromen;
  - Check bij de tweedelijns actoren (zoals AINSI, CNME, IVN) op haalbaarheid van de ambitie
  - Ontwikkelen van een marktstrategie voor nadere invulling en exploitatie van de recreatieve / activiteitenkant;
  - Regie op (door)ontwikkeling: er zal een trekker / programmamanager aangewezen moeten worden die het totale uitvoeringsprogramma aan gaat sturen.

LEESWIJZER

Achtereenvolgens komen de volgende onderdelen aan bod:

- Identiteit, kernboodschap en sleutelervaringen
- Zonering inclusief concretisering van de begrippen intensief en extensief, met gewenste recreatievormen en -activiteiten per zone
- Doelgroepen
- Ontvangst en facilitering bezoekers en bezoekersstromen
- Samenwerking partners
- Verdienmodellen
- Activiteiten

Aan het einde van het document vindt u meerdere bijlages, allereerst een met de doelen en ambities van de SOME-partners, een kaartje van het gebied en vervolgens een bijlage voor alle onderdelen met uitzondering van het onderdeel Activiteiten.

1. IDENTITEIT, KERNBOODSCHAP EN SLEUTELERVARINGEN

afbeelding: Uitzicht over de overgangszone

VISIE

Elke gebied heeft zijn eigen identiteit. Door het unieke karakter van het ENCI-gebied te behouden en ontwikkelen, verrijken we de natuurbeleving, historische beleving, industriële beleving en recreatieve beleving van de mensen die het gebied bezoeken en wordt hun waardering voor en binding met het gebied groter. Een hechtere band met het gebied leidt tot herhalingsbezoek en biedt kansen voor verzilvering van het bezoek en daarmee tot instandhouding van dit unieke gebied. De inkomsten uit de Overgangszone worden namelijk in de groeve en overgangszone geïnvesteerd.

ANALYSE

Het verhaal van het ENCI-gebied

Het ENCI-gebied is onderdeel van de Sint-Pietersberg. De Sint-Pietersberg en het ENCI-gebied zijn van grote waarde voor natuur, cultuurhistorie en mensen die er komen genieten. De geologische geschiedenis is hierbij zeer bepalend (geweest) en heeft gezorgd voor een bijzondere kalk- en grindrijke ondergrond en een rijke biodiversiteit. En ook voor vruchtbare landbouwgronden, een gunstige plek voor de bescherming van Maastricht en een eeuwenlange handmatige en machinale kalksteenwinning. De bruikbaarheid van de kalksteen als grondstof voor de cementbereiding heeft ook gezorgd voor de opbouw van Nederland. Dankzij de geologische geschiedenis en kalksteenwinning zijn er hoogteverschillen en de bijbehorende grote biodiversiteit ontstaan. Dat alles heeft gezorgd voor een aantrekkelijk gebied om te recreëren. Zie ook de bijlage met het uitgebreidere verhaal en een matrix waarin de geologische, natuurlijke, cultuurhistorische en industriële processen staan die zich op de Sint-Pietersberg en in het ENCI-gebied afgespeeld hebben en waarin beschreven is welke van deze processen in het gebied te beleven zijn en waar mensen zich over verwonderen.

ESSENTIE / IDENTITEIT EN KERNBODSCHAP

Op basis van het verhaal is de essentie / identiteit van de Sint-Pietersberg en het ENCI-gebied:

Kalksteenbergrand van Maastricht, met topnatuur zoals bloemrijke kalkgraslanden en akkers waar veel soorten vlinders rondvliegen. Dankzij de kalksteenwinning voor de cementbereiding is de grootste beleefbare groeve van Nederland ontstaan waar het goed toeven is voor de oehoe. Kijkend naar het gebied, ervaar je de diepte en zie je natuur en duurzame industrie verenigd. Tientallen meters hoge kalksteenwanden uit het Maastricht nemen je miljoenen jaren mee terug in de tijd. In kilometerslange, door mensenhanden gemaakte kalk-

steengangen, wachten historische verhalen en hoge natuurwaarden zoals een belangrijke overwinteringsplaats voor vleermuizen binnen Noordwest-Europa.

UITGANGSPUNTEN

De essentie / identiteit is het vertrekpunt voor de verdere ontwikkeling van recreatie en natuur in de ENCI-groeve, het bedrijventerrein en de overgangszone. Alles wat we doen moet logisch voortvloeien uit deze essentie, van de inrichting van de groeve en overgangszone tot aan de activiteiten vertellen we dit verhaal. Voor de overgangszone mag dit iets breder geïnterpreteerd worden, rekening houdend met wat wenselijk is vanuit de markt. Na afloop van een bezoek aan de ENCI-groeve en/of overgangszone moeten bezoekers kunnen vertellen wat ze hebben gezien, gedaan, gevoeld, passend bij de kernboodschap (dit is een werktitel, geen marketingslogan):

Natuurlijke kalksteenbergrand gevormd door miljoenen jaren natuurkrachten. Dankzij kalksteenwinning zijn de grootste groeve van Nederland en gangen vol verhalen ontstaan.

SLEUTELERVARINGEN

Sleutelervaringen zijn ervaringen die de bezoeker moet ondergaan om de essentie van de Sint-Pietersberg en het ENCI-gebied te doorvoelen. Voor het ENCI-gebied zijn de volgende sleutelervaringen benoemd die sturend zijn bij het bepalen van het ideale aanbod (inrichting, faciliteiten, producten en activiteiten):

Ik dwaal langs de wanden van de ENCI-groeve en kijk miljoenen jaren terug in de geologische geschiedenis

- Waar: ENCI-groeve

- Wanneer: hele jaar

Ik ervaar de bloemenpracht met vlinders en ga op zoek de oehoe en vleermuizen

- Waar: bloemenpracht en vlinders kalkgraslanden groeve, oehoevallei, ondergrondse gangen

- Wanneer: bloemenpracht en vlinders april tot en met september, oehoe: hele jaar vanaf Kiekoet of tijdens georganiseerde excursies, vleermuizen tijdens rondleidingen groot deel van het jaar

Ik ervaar de grootsheid en diepte van de ENCI-groeve die is ontstaan door de vraag naar bouwstoffen van onze maatschappij

- Waar: ENCI-groeve met uiteinden gangen

- Wanneer: hele jaar (zonsopgang tot zonsondergang)

Ik speur door het enorme ondergrondse gangen-

stelsel (gemaakt door mensenhanden) en verwonder me over alle kunstwerken en verhalen die met deze plek samenhangen

- Waar: gangenstelsels en Groeve De Scharck
- Wanneer: gangenstelsels tijdens rondleidingen groot deel van het jaar, groeve De Scharck (beperkt) op aanvraag van medio april tot medio oktober

Ik zie industrie in dit gebied en ben onder de indruk van de geschiedenis ervan en van de manier waarop het zich duurzaam ontwikkelt richting de toekomst.

- Waar: ENCI-bedrijventerrein (centrale allée) / groeve
- Wanneer: hele jaar

Ik zie een door mensenhand aangetast landschap waar natuur en cultuurwaarden verloren zijn gegaan. Ik ervaar ondanks dit verlies dat er ook nieuwe en waardevolle kansen zijn geschapen voor mens en natuur als gevolg van een grote betrokkenheid bij het gebied dat resulteerde in een PvT..

Waar: randen en ingangen

Wanneer: hele jaar

Deze sleutelervaringen worden uitgewerkt in eigentijdse, unieke producten en activiteiten, aansluitend bij de doelgroepen.

2. ZONERING

afbeelding: Zicht op de Oehoe-vallei

VISIE

Het hoofdaccent in de groeve ligt op natuurontwikkeling. Vanwege de omvang van het gebied zijn ook recreatieve activiteiten mogelijk als ze passen binnen de draagkracht van het gebied en een duidelijke relatie met de natuur hebben. Het ENCI-gebied is daarom ingedeeld in zones. De aangeboden recreatievormen zijn afgestemd op deze zonering en brengen de natuur geen schade toe. Daarbij sluiten we nauw aan bij de kernboodschap van het gebied en is ons streven een optimale natuurbeleving.

Voor de ontwikkeling geldt 'niet kwantiteit' (meer bezoekers / meer voorzieningen) als leidend principe, maar juist een nadrukkelijke koppeling met 'kwaliteit' (ervaren van sleutelervaringen) en zonering in tijd (wanneer en hoe frequent) en ruimte (waar kan dit worden toegelaten). Het ENCI-gebied is een prachtige plek waar we graag mensen kennis mee willen laten maken, we verstoppen niet dat het er is. Tevens is er duidelijk het besef dat bezoekers inkomsten genereren die noodzakelijk zijn voor een duurzaam beheer van het gebied. Het is een uitdaging om hierin een goede balans te vinden.

ANALYSE

Definitie extensieve recreatie

Die vormen van openlucht recreatie waarbij het verlangen naar rust voorop staat, het aantal recreanten (per tijdseenheid en/of oppervlakte-eenheid) beperkt is en waarvoor nauwelijks voorzieningen gebouwd dan wel aangelegd hoeven te worden. De mate waarin verstoring plaatsvindt als gevolg van deze recreatievormen is gering tot zeer gering.

Definitie intensieve recreatie

Ontspanningsmogelijkheden waarvoor voorzieningen nodig zijn en waaraan veel mensen tegelijkertijd op dezelfde plek deelnemen. Deze recreatieve mogelijkheden hebben een potentieel sterk versturende impact en vinden bij voorkeur plaats op weinig kwetsbare (delen van) terreinen.

Zoneringskaarten

In het Plan van Transformatie is een zoneringskaart opgenomen die in het concept Bestemmingsplan zijn vertaling krijgt (begrenzing natuur, begrenzing natuur met recreatief medegebruik, begrenzing natuurbad, begrenzing overgangszones 38+ en 50+). Deze begrenzingen zijn leidend voor de verdere invulling van de recreatiezonering. Aanvullend voor de gehele Sint-Pietersberg gebruikt Natuurmonumenten een zonering met twee hoofdrees en daarbij horende deelgebieden met meer intensief recreatief gebruik. In de bijlage zijn de hier genoemde kaarten opgenomen.

Regionale zonering

Wij focussen op de groeve, maar die ligt in en maakt onderdeel uit van grotere regionale zonering, zoals het ENCI-gebied, de Sint-Pietersberg en de euregionale ligging (denk ook bijvoorbeeld aan 'castle to castle, fort to fort'). Allen met hun definities, afwegingen, keuzes, afspraken, entrees en toegangswegen. Daarnaast is intensieve recreatie in een natuurgebied iets anders dan intensieve recreatie in een stedelijke omgeving. Tevens ligt de Sint-Pietersberg als N2000 natuurgebied dicht tegen de stad aan, de waarden van natuur en cultuurhistorie zijn groot, net als de recreatieve druk.

UITGANGSPUNTEN / RESULTATEN

Recreatiezonering

Naar aanleiding van de zoneringskaarten onderscheiden we 6 recreatiezones (4 zones in de groeve en 2 zones in de overgangszone), waarbinnen recreatievormen en activiteiten een plek hebben. Er worden voorbeeld recreatievormen genoemd om de zones te duiden. Naast de locatie zal ook meespelen of activiteiten structureel of incidenteel zijn, hoe vaak en in welke tijd van het jaar ze plaatsvinden en hoe activiteiten worden uitgevoerd.

Recreatiezones in de groeve

- 1) Groeve natuur, stiltegebied (oehoevallei), zeer extensief: excursies onder begeleiding, natuurstudie en geowetenschappelijk onderzoek op afspraak
- 2) Groeve natuur, extensief: wandelen, fossielen zoeken, picknicken, natuurbeleving, onderzoek (natuur, geologie)
- 3) Groeve natuur, recreatief medegebruik (uitloop van/relatie met overgangszone 38+): wandelen, picknicken, touwbrug, trap, boomklimmen, natuurspeelplek, blotevoetenpad, outdoor activiteiten.
- 4) Groeve natuur, intensiever recreatief medegebruik (natuurbad): kwalitatief hoogwaardig natuurgerichte waterrecreatie, maximum aantal bezoekers ivm veiligheid/kwaliteit en draagkracht gebied. (De concrete uitwerking is mede afhankelijk van de exploitatie van het gebied, waaronder maatregelen voor kwaliteit en veiligheid).

Recreatiezones in de overgangszone

5) Overgangszone 38+, intensieve recreatie: horeca (terras, restaurant), ontvangstpunt bezoekers, informatiecentrum, natuurhistorisch museum, start/eindpunt evenementen (natuur, beleving), sport- en outdoor activiteiten, wellness accommodatie, wellness lifestyle, natuurspeelplek, natuurkamperen.

6) Overgangszone 50+, zeer intensieve recreatie: naast recreatie vindt hier ook bedrijvigheid plaats, verblijfsrecreatie (hotel, vakantiehuisjes), parkeerfaciliteiten, creatieve bedrijvigheid (business centra, R & D, opleidingscentra, creatieve beroepsbeoefenaren), hondenopvang (bij ontvangstpunten zoals Châlet D'n Observant, trap, ingang Centrale Allée), schaapskooi, werkschuur. Herbestemming bestaande gebouwen heeft voorkeur op nieuwbouw (denk o.a. aan hotelfunctie hoeve Lichtenberg).

OVERIGE UITGANGSPUNTEN

- Intensiteit recreatie wordt steeds extensiever gezien vanaf overgangszone in noordwestelijke richting.
- De volgende recreatievormen krijgen geen plek in de groeve en overgangszone: 1) fietsen/MTB (vanwege de beperkte draagkracht van het gebied en het eventuele conflict met overige recreatievormen). 2) honden, ook niet aangelijnd (veiligheid hellingen, rust oehoe, schapen/geitenbegrazing). Wel is er buiten de groeve op de Sint-Pietersberg en in de nabije regio ruimte voor deze recreatievormen. Zo is er op het plateau van de Sint-Pietersberg het hondenlosloopgebied en is er recent een MTB route op D'n Observant geopend.
- Er komen in meerdere stukken over het Plan van Transformatie verschillende termen voor: recreatieplas, zwemplas, waterplas, natuurbad, natuurplas. We hanteren in dit stuk nu voor het gemak de in de werkgroep recreatie laatst gebruikte term natuurbad. Als de definitieve functie van het natuurbad duidelijk is, zal de daarbij juiste naam gebruikt gaan worden.

Afb. links:

Kaart met recreatiezones

1. Groeve natuur, stiltegebied
2. Groeve natuur, extensief
3. Groeve natuur, recreatief medegebruik
4. Groeve natuur, intensiever
5. Overgangszone 38+, intensieve recreatie
6. Overgangszone 50+, zeer intensieve recreatie

- De trap Luikerweg is uitsluitend voor wandelaars. Het stallen van vele fietsen (en scooters) naast deze trap zoals afgelopen zomer is ongewenst. Het gaat om langdurige en kortdurige stalling. Het begin van de trap ligt midden in het natuurgebied, op het open plateau van de Sint-Pietersberg. Onderzocht moet worden in hoeverre hier (on)mogelijkheden zijn voor het veilig en landschappelijk inpasbaar stallen van (elektrische) fietsen en scooters. Wellicht zijn er ook mogelijkheden voor bewaakte stalling bij Hoeve Zonneberg.
- De toegankelijkheid vanaf de parkeerplaatsen naar de 50+ overgangszone en vervolgens naar de 38+ overgangszone en naar de groeve is een aandachtspunt dat verder uitgewerkt moet worden in het uitvoeringsprogramma.
- De 'overlast' in de groeve en overgangszones (geluid, stank, visueel) is relevant voor beleving en ondernemerschap. Dit is in het concept-bestemmingsplan verankerd. In het Plan van Transformatie is bepaald dat overlast voor de omgeving t.o.v. de huidige situatie dient af te nemen.
- De natuurzones 3 en 4 in de groeve liggen aansluitend aan de overgangszone 38+. Deze beide zones kennen recreatief medegebruik door uitstraling van recreatieve mogelijkheden uit de overgangszones. Er is echter groot hoogteverschil richting zone 3 en tevens speelt de toegankelijkheid een rol. De regulering is hierbij een belangrijk aandachtspunt.
- In de verdere uitwerking dienen recreatievormen en activiteiten per zone goed te worden gecheckt met de kaders van het Plan van Transformatie, het Plan van de Eindtoestand (vergunning), het Bestemmingsplan en de nieuwe conceptkaart van de afwerking van de groeve.
- In het Plan van Transformatie wordt nog gesproken over een grasweide met recreatieve functie die is voorzien bij het grote water (grasstrand in de legenda). Dit is in zone 3. In bijlage 1 is te zien dat dit grasstrand niet meer is opgenomen vanwege de aanpassingen in het waterplan in 2013 en voorziene slechte bereikbaarheid en beheersbaarheid vanuit de overgangszone. Daarom is destijds de focus verschoven naar het natuurbad en wordt een ligweide voorzien op de overgangszone 38+.

3. DOELGROEPEN

VISIE

De unieke kenmerken, verhalen, natuur en het recreatieve aanbod van het ENCI-gebied vormen nu en in de toekomst reden voor een divers publiek om het gebied te komen bezoeken. De ambitie is om 'de bezoeker' gastvrij te ontvangen en te laten genieten, zich te laten verwonderen en een unieke ervaring te bieden. Dit bezoek moet leiden tot een hoge waardering en bereidheid om zich (financieel) ook te binden aan het gebied of Natuurmonumenten. Centraal in het bereiken van doelgroepen staan zowel de Maastrichtenaar zelf, de Limburger, als de nationale en internationale toerist.

Om het gebied scherp en onderscheidend te kunnen profileren, is een kernpositionering van het ENCI-gebied van belang. Hiermee bedoelen we een keuze voor doelgroepen, waarop we ons pro-actief gaan richten, uitgaande van de beleefbare identiteit van het gebied. Voorop staat natuurlijk dat iedereen welkom is en blijft.

ANALYSE EN UITGANGSPUNTEN

Welke doelgroepen komen nu?

Welke recreant het ENCI-gebied bezoekt is niet geheel duidelijk. We weten wel wie naar de Sint-Pietersberg komt: 70% komt uit Limburg zelf en 30% uit de rest van Nederland. Het gaat om bijna evenveel mannen als vrouwen, van alle leeftijden (zowel jong als oud). De bezoekers komen nu vooral om te wandelen, fietsen, actief de natuur te beleven of horeca te bezoeken.

Welke doelgroepen (leefstijlen) vinden de identiteit en het (toekomstige) aanbod in het ENCI-gebied vooral aantrekkelijk?

Kernpositionering:

We maken bewust gebruik van de profilering met leefstijlen omdat dit handvatten geeft voor de 'beleving' die recreanten zoeken. Voor meer info over leefstijlen, zie bijlage.

We kiezen voor onderstaande leefstijlgroepen omdat de kernboodschappen en thema's die het ENCI-gebied bijzonder maken vooral aantrekkelijk zijn voor deze leefstijlen, zie ook bijlage.

- Aqua: wil zich graag verdiepen in natuur(studie) en cultuurhistorie en geologie, is natuurliefhebber (ook van soorten / ecologie), wil wandelen op aangelegde paden, prefereert een goede wandel- en fiets infrastructuur, educatieve voorzieningen, een uitkijkpunt.
- Rood: houdt van heuvellandschap, glooiend terrein, hoge mate van ongereptheid, zonder veel aangelegde paden, zijn vaak langeafstandswandelaars zoals het Pieterpad, op zoek naar unieke belevingen en uitdagingen (maar basic). Het ecologisch motief (spotten vogels) past ook bij Rood.
- Geel: actieve en sportieve recreant die de natuur als een uitje ziet om met gezin vooral veel te 'beleven', zoekt vooral veel zintuigelijk prikkeling, (natuurgerichte) evenementen, horeca, bezoek grotten in tour, of een avonturenroute voor het hele gezin. Dit profiel mag nog beter worden geladen en belevingen/aanbod nog beter op de recreant worden afgestemd.
- Paars: zou in principe wel passen maar de invulling van het vrijetijdsproduct moet dan nog unieker en 'extremer' (hipper, onderscheidender) worden vormgegeven.

Let op, Rood en Aqua zijn niet de grootste groepen in Nederland of Limburg. Geel is (na Lime) de grootste groep.

Past deze kernpositionering ook bij de inwoners / bezoekers van Maastricht, en de toeristen die nu al komen?

- Inwoners: Helaas is er geen leefstijlprofiel van de inwoners van Maastricht beschikbaar. De indicaties waarover we beschikken geven aan dat vooral Rood een relatief omvangrijke groep is t.o.v. het Nederlandse gemiddelde (zie bijlage).
- Nederlandse verblijfsrecreant in Zuid-Limburg: Geel is de grootste groep (22%), Rood (10%) en Groen (19%) zijn opvallend groot ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde.
- Dagjesbezoeker uit Vlaanderen en Niederrhein naar Limburg: Hier zijn vooral Rood, Aqua en Geel opvallend grote groepen.
- Huidige bezoeker Sint-Pietersberg: Geel is de grootste groep bezoekers (28%) en ook omvangrijker dan in andere Limburgse natuurgebieden. Ook Rood is relatief omvangrijk (10%) ten opzichte van Nederland. Van de bezoekers aan de Noordkant (en het fort) is 68% uit Nederland en 32% buitenlands.
- Gebaseerd op bovenstaande gegevens, blijkt de kernpositionering goed te passen bij de huidige bezoeker en het bezoekerspotentieel. Binnen deze kernpositionering wordt een breed spectrum aan bezoekers aangesproken, dus ouderen, maar ook gezinnen met kinderen, mensen van verder weg en dichtbij. Meertaligheid is vanwege de internationale scope zeer wenselijk.

Bijdrage aan 'binding': Uit onderzoek blijkt dat de binding van groepen aan Natuurmonumenten (via lidmaatschap) het hoogst is bij Paars/Aqua (factor 1,7) en Rood (factor 1,2). Lime heeft de laagste binding (factor 0,36), ook Geel is relatief lastig te binden (factor 0,6). De gekozen doelgroepen lijken dus kansrijk, mede vanuit het oogpunt van binding.

Bijdrage aan economisch perspectief: Gemiddeld wordt nu op de Sint-Pietersberg per persoon ca. 8,4 euro uitgegeven tijdens een bezoek. Dat is precies het gemiddelde van de bestedingen in alle natuurgebieden in Limburg. De verwachting is dat de bestedingen in het ENCI-gebied in de toekomst zullen gaan toenemen, deels omdat het (te ontwikkelen) aanbod dit ook mogelijk maakt. Deels ook omdat de leefstijlen rood, aqua en geel hiertoe ook vanuit hun leefstijl bereid zijn (mits het aanbod voor hen ook aantrekkelijk is). Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat Geel graag in de natuur recreëert in combinatie met horecabezoek, terwijl bepaalde andere leefstijlgroepen (Lime en Groen) daar minder makkelijk gebruik van maken (eten bijv. ook vaak een zelf meegenomen broodje). Let op: dit

is zeer generaliserend, belangrijk is vooral dat het aanbod aansluit op de doelgroep.

De overgangszone: deze zone is te ontwikkelen in afstemming op de kernpositionering. Dit bepaalt dus mede het type functies als ook de invulling van de concepten (bijv. horeca, verblijfsrecreatie). Ook de doelgroep Paars kan hierbij interessant zijn en passen bij de identiteit van het ENCI-gebied / overgangszone.

Tot slot: het toekomstige aanbod kan bijvoorbeeld per poort worden gedifferentieerd: bijv. de drukke plekken met horeca meer voor Geel en de unieke, basic entrees met een educatief of ecologische trekker, meer voor Rood / Aqua. Dit vergt een nadere uitwerking. Ook kan het zo zijn dat in de toekomst blijkt dat sommige onderdelen (activiteiten / aanbod) zich uitstekend lenen voor 'verbreding' naar bijvoorbeeld de Blauwe (of Groene) doelgroep. Het kan dan vanuit marketingoogpunt interessant zijn om dit aanbod ook in de marketingstrategie op te nemen richting de Blauwe (of Groene) doelgroep.

4. ONTVANGST EN FACILITERING BEZOEKERS EN BEZOEKERSSTROMEN

afbeelding: Gangenstelsel in het krijt

VISIE

Bezoekers van het ENCI-gebied worden open en gastvrij ontvangen door alle partners en ondernemers in het ENCI-gebied. Dit zorgt ervoor dat de bezoekers van het ENCI-gebied zich welkom voelen. De omwonenden, de natuur in de groeve en de bedrijven op het bedrijventerrein van ENCI mogen geen overlast ondervinden van de bezoekersstromen naar en van het ENCI-gebied.

Wij stimuleren daarom alternatieve verbindingen via openbaar vervoer (bus- en waterverbinding), het bereiken van het ENCI-gebied via fiets en te voet al naar gelang de tijdfasering en facilitering (zie bijlage). Wij streven ernaar het autoverkeer naar het ENCI-gebied zoveel als mogelijk te beperken en stimuleren elektrisch rijden.

Via duidelijke, goed verzorgde entrées vangen Natuurmonumenten en ENCI de bezoekersstromen op hun terreinen op om ze veilig door te kunnen leiden richting het recreatieve gebied: de overgangszone en de groeve.

De opvang van de bezoekers vindt plaats aan de randen van het ENCI-gebied. De opvang vindt plaats bij de entrées en de parkeerplaatsen. De fysieke ontvangst van de bezoekers vindt plaats in de overgangszone.

De bezoekers worden op duidelijke wijze geïnformeerd in het ENCI-gebied door middel van meertalige informatiepunten (infopaneel met kaart en eventueel bankje) bij de parkeerplaatsen en de trap en door het aanbieden van informatie over het gebied in het ontvangstgebouw. In het gebied zal een duidelijke wandelstructuur (routing) aangeduid worden.

ANALYSE

Rolverdeling:

Gastheer/verantwoordelijke in de overgangszone: SOME

Gastheer/ verantwoordelijke in de groeve:

Natuurmonumenten

Gastheer/verantwoordelijke op het bedrijventerrein: ENCI.

Huidige entrees

- De Luikerwegtrap is een entree die toegang tot het ENCI-gebied geeft aan wandelaars. Er zijn hier geen mogelijkheden voor het parkeren van fietsen. Het uitzichtplatform is rolstoeltoegankelijk, de trap is dat niet. De Luikerwegtrap biedt via de groeve toegang tot de

overgangszone.

Bezoekers die het ENCI-gebied via de trap willen bereiken en met de auto komen, parkeren op de parkeerplaats bij Chalet Bergrust. Dit is een mooie, ruime parkeerplaats waar bezoekers van de Sint-Pietersberg nauwelijks kunnen parkeren omdat de parkeerplaats misbruikt wordt door mensen die de auto hier parkeren en gaan werken in de stad. Er zijn hier geen oplaadpunten voor elektrische auto's. Vanaf 1 april 2018 wordt hier (beperkt) betaald parkeren ingevoerd om te ontmoedigen dat mensen hier langdurig parkeren.

- De zuidelijke entree (zuidelijke toegangsweg) biedt wandelaars vanaf 01.05.2018 tot aan het stoppen van de klinkerproductie via een tijdelijke ontsluiting toegang naar de overgangszone. Er zijn voorzieningen voor parkeren (betaald parkeren, 200 auto's) en fietsen en laadpunten voor elektrische auto's en elektrische fietsen. Op dit moment worden bezoekers hier ontvangen en doorgeleid. In de loop van 2019 zal deze ontsluiting haar definitieve vorm krijgen.

- American Memorial De Scharck is verbonden met de Mergelweg. Dit is geen entree waar bezoekers het gebied betreden maar is enkel bedoeld als nooduitgang voor de activiteiten binnen de Scharck. Toegang voor bezoekers is alleen mogelijk aan de zijde van de ENCI-groeve, onder leiding van een gids.

- Daarnaast kunnen wandelaars via Kanne/ Popelmondedal het ENCI-gebied bereiken en langs D'n Observant en de visvijver de groeve en overgangszone bezoeken.

Toekomstige entrees

In de toekomst zijn naast de zuidelijke toegangsweg en de Luikerwegtrap de volgende entrees naar de overgangszone voorzien.

- Centrale Allée: hoofdaansluiting aan Lage Kanaaldijk via bedrijventerrein ENCI naar overgangszone (wordt door ENCI aangelegd na uitbedrijfname klinkeroven). Ten aanzien van bezoekersstromen is veiligheid hier een belangrijk punt van aandacht. De Centrale Allée biedt bedrijven namelijk ook toegang tot het bedrijvenpark.

- Noordelijke entree: een ontsluiting naar de overgangszone vanaf de Maas en het AINSI-gebouw via het gangenstelsel om of onder Hoeve Lichtenberg. Dit project behelst verschillende deelprojecten waaronder de aanleg van een passagiersterminal aan

de kade, een doorsteek via AINSI om of onder Hoeve Lichtenberg en een lift die recreanten naar de overgangszone en Hoeve Lichtenberg kan brengen.

Wat gaat goed?

- Gebied toont zijn eigen kwaliteiten aan bezoekers
- Châlet D'n Observant: eerste opzet voor ontvangst bezoekers heeft positief bijgedragen aan het transformeren van het ENCI-gebied.
- Bezoekers worden op professionele wijze rondgeleid door (oud) ENCI-medewerkers
- Door de trap bij de Luikerweg is het ENCI-gebied ook aan de noordzijde toegankelijk. Het aantal bezoekers wordt hier automatisch geteld middels het poortje.

Wat kan beter?

- Het aantal bezoekers neemt in de toekomst een grote vlucht. Het is daarom van belang om het ENCI-gebied via openbaar vervoer (bus, waterverbinding) te verbinden. Een passagiersterminal bij AINSI is dan noodzakelijk. Eea is een opgave die in samenwerking tussen Gemeente, Provincie en vervoersbedrijven op stadsniveau opgepakt dient te worden.
- Gestructureerde en frequente busaansluiting Maastricht - Visé. Hiervoor in overleg treden met Arriva en TEC.
- Creëren van extra parkeerplaatsen (betaald) op de +50m overgangszone (400 personenauto's) na het stoppen van de kalksteenwinning in de groeve.
- Op dit moment ontbreekt een gastvrije ontvangst van bezoekers op de overgangszone. Met een professionele ontvangst kunnen bezoekers op weg worden geholpen en worden geïnformeerd over wat ze waar kunnen doen en wat wel en niet kan.
- Aanhaking ENCI-gebied op stedelijke park&ride structuur. Eea is een opgave die in samenwerking tussen Gemeente, Provincie en vervoersbedrijven op stadsniveau opgepakt dient te worden.
- Bewegwijzering naar het ENCI-gebied inbedden in openbare bewegwijzeringsstructuur
- Bewegwijzering binnen het gehele ENCI-gebied (vanaf centrale allée naar parkeerplaatsen en naar ontvangstgebouw en bewegwijzering van de wandelroute.)
- Fietsenstalling Luikerwegtrap nader onderzoeken/bepalen/beargumenteren.
- Aanhaking ENCI-gebied aan Nederlandse en Belgische (Waalse/Vlaamse) recreatienetwerken.
- Monitoring van aantal bezoekers op meerdere plekken (niet alleen bij Luikerwegtrap).
- Uitkristalliseren routing in het ENCI-gebied voor wandelaars, fietsers, automobilisten.

Mogelijke risico's/conflicten:

Het aantal bezoekers naar het ENCI-gebied zal in fases toenemen.

Fase 1: max 10.000 bezoekers

Fase 2: 200.000 bezoekers

Fase 3: 300.000 bezoekers

Fase 4: > 300.000 bezoekers.

Dit brengt de volgende risico's met zich mee:

- Onveilige situaties bij Centrale Allée: van belang is het creëren van een veilige doorgang van bezoekers en toeleverende bedrijven, waarbij geen hinder mag plaatsvinden voor de aanwezige bedrijven op het ENCI-bedrijventerrein.
- Te hoge belasting voor omgeving: de aanpak van de omgeving dient aan te sluiten op de parkeervisie van de stad Maastricht.
- Financiering ontvangstgebouw Hoffmannii waardoor facilitering ontvangst niet gestructureerd kan verlopen.
- Onduidelijkheid over of, hoe en wanneer alternatieve vervoersstromen te realiseren zijn.
- Onduidelijke structuur gebruik natuurplas leidt tijdens piekmomenten tot ongewenste aantallen bezoekers bij natuurplas met als gevolg onveilige situaties en overlast.

RESULTATEN

- Goede/voldoende parkeervoorzieningen (max 600) binnen het ENCI-gebied waarmee overlast voor de omgeving in de hand kan worden gehouden.
- Voldoende en kwalitatief hoogwaardige fietsenstallingen in de buurt van voorzieningen in het ENCI-gebied.
- Betaald parkeren in het ENCI-gebied om andere vervoersmodaliteiten te promoten.
- Faciliteren bezoekersstroom buiten Sint-Pieter naar ENCI-gebied.
- Aanhaken ENCI-gebied aan Nederlandse en Belgische recreatienetwerken. Van belang om routes via het ENCI-gebied met elkaar te verbinden (is belangrijker dan nieuwe wandelroutes of fietspaden aan te leggen).
- Aanbieden alternatieve verbindingen via bus/water, P&R.
- Frequente en regelmatige busaansluiting Maastricht / Visé (lijn 78).
- Duidelijke bewegwijzering/verwijzingen rondom en binnen het gehele ENCI-gebied.
- Goede geleiding (routing) van auto's vanaf Lage Kanaaldijk naar parkeerplaatsen en terug.
- Goede geleiding (routing) wandelaars door het ENCI-gebied.
- Het aantal bezoekers wordt bij de verschillende

entrees gemonitord middels een automatisch systeem.

- In het gebied worden de bezoekers professioneel ontvangen en op weg geholpen.
- Ontvangstgebouw op een logische locatie tussen parkeerplaatsen en overgangszone/groeve.

Op korte termijn moet een keuze gemaakt worden voor de opzet van een definitief ontvangstgebouw op overgangszone.

Nader uit te werken in het uitvoeringsprogramma:

- Uitkristalliseren routing auto's/wandelaars/fietsers met parkeerplaatsen in het ENCI-gebied
- In beeld brengen wandelroutes in ENCI-gebied
- In beeld brengen/analyseren/beargumenteren fietsenstallingen in de buurt van voorzieningen ENCI-gebied.
- Uitwerken/analyseren alternatieve vervoersstromen (openbaar en particulier)
- Uitwerken hoe monitoring bij verschillende entrees ingebouwd kan worden.
- uitwerken hoe ENCI-gebied ingebed kan worden in openbare bewegwijzeringstructuur.

5. SAMENWERKING & PARTNERS

afbeelding: Zicht op de overgangszone en het natuurbad

VISIE

Het Plan van Transformatie is een bijzonder resultaat van een bijzonder proces waarin samenwerking ontstond tussen partijen die decennialang met de ruggen tegen elkaar stonden. Door samen te denken, samen te werken en het plan samen op te stellen is een plan ontstaan met meerwaarde.

Samenwerking blijft cruciaal om het Plan van Transformatie nu en in de toekomst succesvol te kunnen uitvoeren en het gebied recreatief verder te ontwikkelen. In deze samenwerking stellen de partners van SOME het gezamenlijke belang voorop en geven ze elkaar openheid en duidelijkheid over onderliggende, individuele belangen. In de samenwerking wordt gekeken naar het belang voor het gehele ENCI-gebied en niet zozeer naar het belang van de afzonderlijke onderdelen.

Het is voor alle partners duidelijk wat elkaars taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn bij het recreatief verder ontwikkelen van het ENCI-gebied.

De partners van SOME zijn uitnodigend en gaan proactief op zoek naar recreatieve samenwerkingspartners van buiten SOME die een toegevoegde waarde willen en kunnen bieden aan de recreatieve ontwikkeling van het ENCI-gebied. Deze ondernemers respecteren de natuurkwaliteiten van het gebied en hebben gevoel bij de balans die in het ENCI-gebied moet ontstaan tussen mens en natuur.

Deze partners worden geïnformeerd over de kaders en gewenste ontwikkelingen in het ENCI-gebied.

Uitgangspunt is dat de recreatie in balans dient plaats te vinden tussen mens en natuur waarbij de mens de natuur geen schade mag berokkenen.

De partners die actief zijn in het ENCI-gebied zijn zich ervan bewust dat zij grote invloed hebben op de identiteit en het imago van het gebied. Zij opereren daarom binnen meegegeven kaders, dragen het gewenste ambassadeursschap uit en geven bezoekers het gevoel dat ze welkom zijn in het ENCI-gebied.

ANALYSE

Wat gaat goed?

- De driehoek tussen het Natuurhistorisch Museum Maastricht, NGW afd Limburg en ENCI / SOME / Natuurmonumenten bij grote vondsten of communicatie over geologie, biologie en paleontologie groeue. In de toekomst wordt deze samenwerking nadrukkelijk voortgezet.

- Contacten tussen SOME en AINSI. AINSI wil een positieve bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het ENCI-gebied.
- Samenwerking met de Nederlands Geologische Vereniging afd Limburg over communicatie geologie groeue en om geologisch onderzoek in de groeue in de toekomst te verzekeren.
- Samenwerking binnen de werkgroepen van SOME gaat goed (bestemmingsplan, recreatievisie, waterbeheer, Universiteit Maastricht)

Wat kan beter?

- De balans tussen het gezamenlijke belang en de individuele belangen van de SOME partners beter op elkaar afstemmen.
- Intensievere contacten met Maastricht Marketing om het gebied te promoten.
- Intensievere contacten met kennispartners Sphinxkwartier, Belvédère en Maastricht Underground om te leren van elkaars ervaringen.
- Duidelijkheid over de taken/bevoegdheden/verantwoordelijkheden van de partners bij de recreatieve doorontwikkeling van het ENCI-gebied.
- Samenwerking met ENCI en oud ENCI-medewerkers om het industriële verleden in te bedden in de beleving van bezoekers.
- Er ontbreekt een duidelijke marktstrategie. Er liggen kansen om deze strategie uit te werken.
- Tussen Natuurmonumenten en ENCI het gesprek gaan voeren op het gebied van gebruik oud recht: tennisbanen, EPV-kantine, visvijver.

RESULTATEN

Private en publieke partijen werken bij de recreatieve ontwikkeling van de groeue open en transparant met elkaar samen. Ze hebben begrip voor elkaars uitgangspunten. De richting waarin het ENCI-gebied zich op recreatief gebied ontwikkelt, is voor alle partijen duidelijk en wordt door alle partijen gedragen.

Met een goede samenwerking tussen de partners, ook van buiten SOME, kunnen bezoekers het gebied op hun eigen manier beleven op het gebied van natuur, industrie, cultuurhistorie en geologie.

Zodra duidelijkheid is over het bestemmingsplan kan een gezamenlijke marktbenaderingsstrategie worden uitgewerkt.

6. VERDIENMODELLEN

afbeelding: Zicht op de overgangszone 38

Het ENCI-gebied is een populair natuur- en recreatiegebied bij de stad Maastricht, met een groot aantal bezoekers. Deze komen uit Maastricht en heel Limburg. Een omvangrijk deel is ook van (inter)nationale herkomst. De aantrekkingskracht van dit unieke gebied zal met de toekomstige kwaliteitsimpuls naar verwachting nog toenemen. De kosten die gepaard gaan met het beheer en onderhoud, het managen van bezoekersstromen, maar ook de investeringen ten behoeve van de (door)ontwikkeling lopen tegelijkertijd tot een visie op (terug)verdienmogelijkheden.

VISIE

De verdienopgave voor het gebied is omvangrijk te noemen. Deze is fors en komt voort uit:

- hoge kosten voor het toezicht en de veiligheid (een groeve kent relatief veel risico's);
- hoge kosten voor natuurbeheer vanwege karakteristieke natuurdoelen met hoge waarden en grote biodiversiteit;
- hoge kosten schoonhouden geologische profielen (verticale wanden);
- hoge kosten voor recreatieve (door)ontwikkeling, alsmede om de toegankelijkheid van het gebied te verbeteren (denk aan aanleg, beheer en periodiek onderhoud van parkeerplaatsen, toegangswegen, recreatieve routes).

Vraag daarbij is wat kosten zijn gekoppeld aan de reguliere bedrijfsactiviteiten van Natuurmonumenten en wat additionele kosten zijn en wie hiervoor aan de lat staat.

ANALYSE

In de bijlage staat een analyse van verdienmogelijkheden, hun verwachte opbrengst, het verwachte draagvlak en de verwachte inningskosten (kosten die je maakt om de inkomsten te genereren).

De conclusie uit deze analyse is dat meerdere vormen die bijdragen aan het terugverdienvermogen van het ENCI-gebied inzetbaar zijn. Ze kunnen ook naast elkaar worden ingezet. Speciale aandacht gaat uit naar onderstaande, vanuit de omvang van de verdien capaciteit, kansrijke mogelijkheden:

1. Entreegeld ENCI-gebied en/of natuurbad
2. Parkeergeld
3. Revenuen uit commerciële activiteiten / bedrijvigheid SOME in de overgangszone
4. Revenuen uit horeca
5. Revenuen uit evenementen ('precario')
6. Subsidies en fondsen / sponsoren (diverse thema's en schaalniveaus)

UITGANGSPUNTEN

De verdienopgave is omvangrijk, zo is duidelijk. De

hierboven genoemde verdienmogelijkheden om deze opgave te 'verzilveren' zijn ook kansrijk (zie hierboven 1 t/m 6). Het voorstel is om deze mogelijkheden verder te gaan uitwerken en operationaliseren in een exploitatieplan op te stellen door Natuurmonumenten en SOME. Dit geeft inzicht in de haalbaarheid en daarmee wenselijkheid van de diverse verdienmogelijkheden zoals hierboven beschreven. Openstaande punten die hierin in ieder geval een plek moeten krijgen zijn:

1. Betaalde entree: de wens is om de (financiële) noodzaak voor betaalde entree verder te verkennen, afgezet tegen de alternatieven die onderdeel vormen van de spekkoeke (totale som), dus ook het natuurbad. Deze verkenning dient in de breedte plaats te vinden, waardoor inzicht verkregen wordt in de verdien capaciteit, draagvlak en inningskosten. En welke nadelen entreeheffing met zich mee kan brengen.

2. Ontwikkeling overgangszone: in het Plan van Transformatie staat dat de overgangszone ontwikkelbaar moet zijn en dat de baten ten gunste van de groeve moeten komen. Er is nu behoefte om helderheid te verkrijgen over de omvang van deze baten, dus wat de (ontwikkeling van de) overgangszone (38+ en 50+) op kan leveren. Welke afspraken gaan SOME / Natuurmonumenten maken met ondernemers? Hierbij is ook de vraag welke verdien capaciteit haalbaar is voor ondernemers, ook gelet op de mogelijke extra hoge - ook te dekken - investeringen die noodzakelijk zijn in dat specifieke gebied. Vervolgens is behoefte aan duidelijkheid over de (toekomstige) verdeling van de baten (wie ontvangt, waar komt primair welk geld binnen?) uit de overgangszone als tegemoetkoming aan de kosten voor beheer, onderhoud, veiligheid, bereikbaarheid, etc. Hieraan gekoppeld is een risico gesignaleerd dat een eventuele wens tot kantoorgebouwen, en andere grote (niet recreatieve) ontwikkelingen, wellicht het primaat gaan krijgen vanuit verdien capaciteit. Hierbij is de wens uitgesproken deze ontwikkeling in samenhang te bekijken, dus ook vanuit de recreatieve doelen en wensen.

3. Parkeergelden: welke inkomsten zijn voor Natuurmonumenten en welke voor SOME of andere partners?

4. Factor tijd: hoe om te gaan met de wetenschap dat het financiële gat groter wordt als de exploitatie van de overgangszone langer op zich laat wachten of andere verdienmogelijkheden uitblijven?

5. Rijk rekenen: de exploitatie van het ENCI-gebied kan worden gezien als een spekkoeke, tegelijkertijd stijgt het budget van de recreant niet automatisch mee met elke uitgave die nodig is. Kortom, wellicht worden uitgaven voor parkeergeld en/of entree vervolgens niet meer gedaan in de horeca.

7. ACTIVITEITEN

afbeelding: Opening van de Overgangszone 38 eerste fase

VISIE

Het ENCI-gebied (met de Sint-Pietersberg) vormt net als het Sphinxkwartier een karaktervol en onderscheidend gebied, naast het centrum van de stad. Het is een spannend, authentiek en niet-gekunsteld gebied. Het staat bekend om de unieke geologische en industriële geschiedenis (Maastrichtien, mergelwinning). Het staat ook bekend als een gebied met outdoor sports karakter.

Het gebied draagt bij aan het doel van meer en langer verblijfsbezoek van toeristen.

Het biedt jaarrond ook volop mogelijkheden voor de inwoners van de stad en de (Eu)regio om te recreëren.

ANALYSE HUIDIGE ACTIVITEITEN

Er worden begeleide rondleidingen gegeven en er vinden diverse kleinschalige culturele evenementen en sport/trails plaats. Ook is de trap met informatievoorziening over het gebied ontwikkeld.

UITGANGSPUNTEN

Beoogde functies/activiteiten

Uitgaande van het gebied worden de volgende functies als ambitie geprojecteerd:

1. Een top bezoekerscentrum

Als samenwerking tussen het Natuurhistorisch Museum Maastricht, Natuurmonumenten en SOME.

Het bezoekerscentrum vertelt beeldend/innovatief het geologische en industriële verhaal van de groeve en haar omgeving in de verschillende periodes (vuursteen, klei, mergel, ...), de geschiedenis en toekomst van de industrie op het bedrijfsterrein en de relatie hiervan met de stad en haar industriële ontwikkeling (van Mosa tot gebouwen uit Mergel). Het toont ook het internationaal unieke Maastricht Krijt. Met Bèr als special guest? Er is gastvrije horeca voorzien. Ook is het startpunt van educatieve activiteiten.

Locatie:

In de overgangszone, op praktisch beloopbare aansluiting op de centrale entrees en parkeerplaatsen.

2. Een outdoor /sport bedrijf

In en net buiten de groeve kan de bezoeker op een sportieve manier het gebied verkennen en werken aan zijn/haar gezondheid. Een vaste voorziening (met horeca) speelt in op het hoogteverschil, denk aan een klimwand, abseilen e.a. Het maakt ook gebruik van de routes die er al zijn: aangrenzend aan de groeve en (binnen kaders) in de groeve zelf te ontwikkelen.

Locatie:

Meer aan de zuidkant, daar waar nu de entree is.

Linken mogelijk met de routes die de groeve raken.

Fysieke voorzieningen op de 38+ zone, gebruik maken van andere aansluitende zones voor activiteiten zoals klimmen, adventure, ...

3. Evenementen

Evenementen voegen waarde toe aan het (imago van) het gebied. Het zijn ook instrumenten om de loop naar het gebied te stimuleren en de bekendheid te vergroten.

Evenementen zijn vooral kleinschalig van karakter. Een enkele keer is er ruimte voor een grotere publiektrekende landmark evenement.

Kansrijk lijken te zijn culturele evenementen, ook verbonden met de broedplaats AINSI, en evenementen gerelateerd aan sport: outdoor, trail/obstacle run, etc. De evenementen maken hierbij dankbaar gebruik van de unieke omgeving. Uiteraard passen zij binnen de kaders (o.a. aantal mensen, beperkte belasting door geluid en licht) van het ENCI-gebied.

Locatie:

In de overgangszone voor wat betreft de fysieke voorzieningen die het vraagt (startpunt, tenten, ...).

Er kan sprake zijn van mede gebruik van de groeve waar dat effectvol en inpasbaar is. Er zijn combinaties mogelijk met een recreatief verblijf in de overgangszone in de richting van het natuurbad. Hier zou ruimte moeten zijn om grotere aantallen deelnemers een plaats te geven (indien er voorzieningen zijn voor andere functies, bezien demontabel e.a.).

4. Routegebonden recreatie (jaarrond)

Denk hierbij aan struinplekken, expedities, blote voetenpad, themaroutes in samenwerking met NHMM, etc. Dit kunnen begeleide activiteiten/verkenningen zijn. Maar ook het zelfstandig gebruik maken van aangelegde wandelroutes.

Locatie:

In de groeve zelf en overgangszone (startpunt kortere en langere routes/rondleidingen).

5. Rondleidingen in de groeve en de grotten/gangen

Rondleidingen zijn hét middel om letterlijk en figuurlijk de diepte in te gaan en het gebied te ondergaan en te beleven.

6. *Op de natuur geïnspireerde experimenten en pilots.* In en rond de overgangszone kunnen op de natuur geïnspireerde experimenten en pilots plaatsvinden die op spraakmakende manier beleefbaar zijn gemaakt voor het publiek.

Ontwikkelingen in het gebied verbinden mens, natuur, wetenschap en technologie (low tech en high tech) op interactieve wijze met het publiek waardoor de ervaring verwondering en plezier, maar ook bewustwording oproept bij bezoekers. Een concreet voorbeeld hiervan kan zijn het zichtbaar/beleefbaar maken van het koude/warmtenet in het bezoekersgebouw Hoffmannii.

Uitgangspunt bij nieuwe activiteiten is dat bekeken dient te worden of oud-ENCI-medewerkers met voorrang geplaatst kunnen worden.

FASERING/FLEXIBILISERING ONTWIKKELING ACTIVITEITEN

Er wordt gedacht in termen van groei. korte en langere termijn.

Het begint laagdrempelig, het gebied groeit organisch en trekt in de loop van de tijd verdere activiteiten aan.

We zien in het gebruik voor activiteiten als speelveld:

- Inspelen op de seizoenen, soms kan iets niets, op een ander moment kan het wel,
- Inspelen op de diverse locaties, op bepaalde plekken kan minder, op andere plekken kan meer,
- Niet alle activiteiten zijn structureel; incidenteel kan er meer mogelijk zijn,
- Voorzieningen kunnen ook mobiel zijn (bv. foodtruck).

In het uitvoeringsprogramma worden deze mogelijkheden verder uitgewerkt.

De in het Plan van Transformatie benoemde intensievere ontwikkelingen zoals hotel en lifestyle wellness en de termijnen waarop deze haalbaar zijn, worden verder uitgewerkt/verkend op basis van de markt/acquisitiestrategie.

NOODZAKELIJKE VOORWAARDEN

Om de haalbaarheid van de ambitie op het gebied van activiteiten te kunnen beoordelen en te komen tot een visie met een uitvoeringsplan, zijn de volgende stappen te zetten:

- Uitwerken businesscase bezoekerscentrum
- Uitwerken markt/acquisitie strategie (relevante ervaringen ophalen bij Terhills en Sphinxkwartier)
- Uitwerken exploitatiemodel gebied (wat vraag je van

een ondernemer - verdienmodel groeve en initiatief))

- Uitwerken bereikbaarheid, locaties waar iets wel/niet kan (wat biedt je een ondernemer)

BIJLAGES

BIJLAGE: AMBITIES EN DOELEN SOME PARTNERS

STICHTING ONTWIKKELINGSMAATSCHAPPIJ ENCI-GEBIED (SOME)

- Samenwerking
- Uitwerking in lijn met en conform Plan van transformatie
- Er moet kunnen worden gezwommen in natuurbad
- Tijdigheid in doorlooptijd van dit project is essentieel t.a.v. openstelling natuurbad
- Bestuurlijke betrokkenheid op concepten

GEMEENTE

- Sluit aan bij de visie op 'bewegen in de openbare ruimte'
- Houdt rekening met de draagkracht van de groeve
- Begin niet vanaf nul (qua achtergrond documenten)
- Geef duidelijkheid over de bezoekersstromen
- Economische / toeristische doelen: meer overnachtingen (langer verblijf, meer toeristen)
- ENCI-groeve inzetten als extra bezoekmotief (destinatie Maastricht)
- Ainsi: zoek betrokkenheid met de creatieve / culturele sector

PROVINCIE

- T.a.v. zwemmen natuurbad: aandacht voor veiligheid, wat kan tijdelijk / wat permanent;
- Zorg voor een regionaal belang voor de vrijetijdseconomie;
- Zorg voor betrokkenheid van ondernemers (huidige en toekomstige)
- Het gaat om kwaliteit, niet om kwantiteit
- Let op de internationale scope (het is een grensgebied)

STICHTING SINT-PIETERSBERG ADEMBENEMEND (SPA)

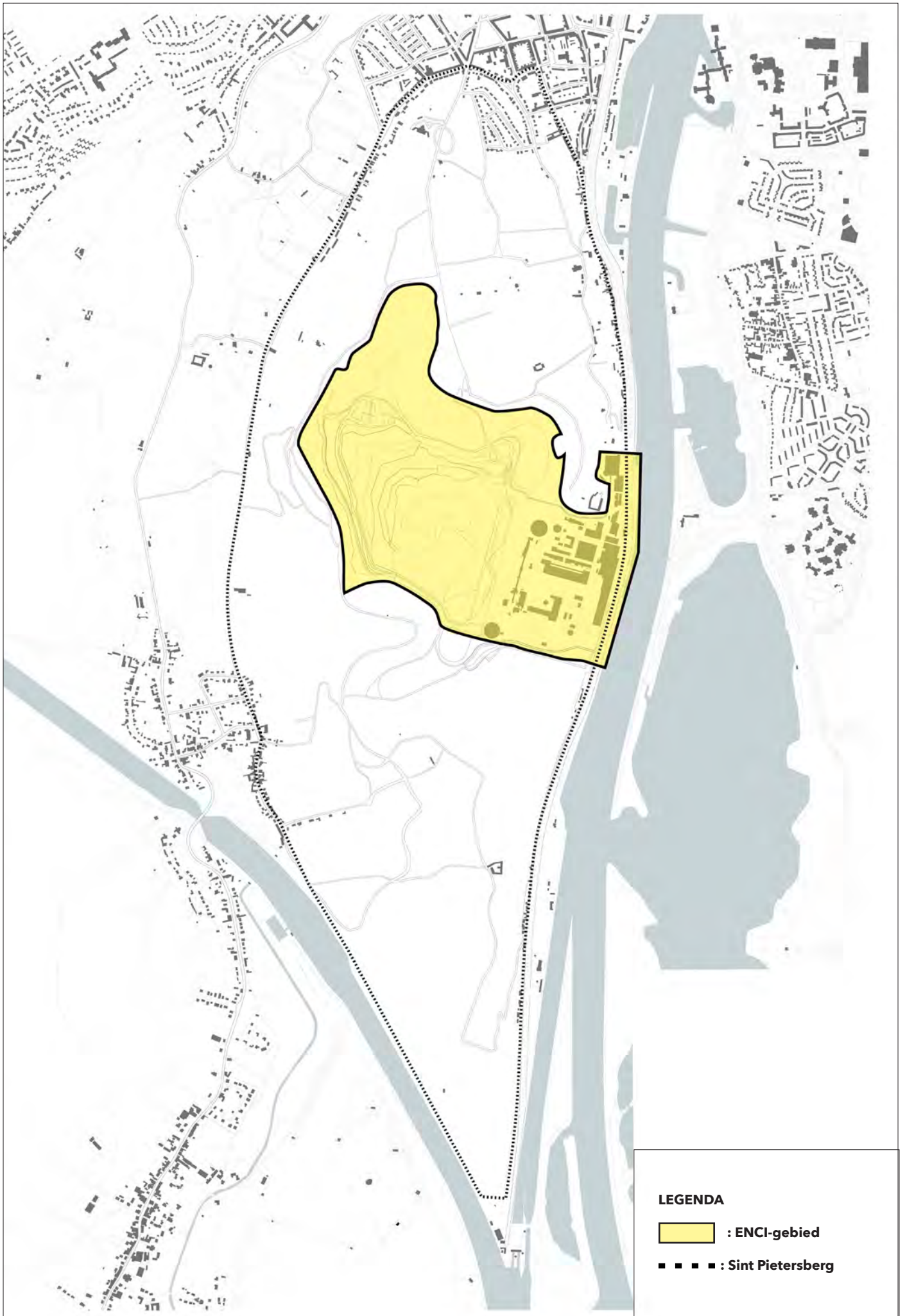
- Natuurgericht / let op draagkracht gebied
- Zorg voor uniforme naamgeving (natuurbad / zwemplek)
- Balans toerist - Maastrichtenaar

NATUURMONUMENTEN

- Gastvrijheid: de bezoeker mag genieten, zich thuis voelen / welkom heten
- Natuurmonumenten is zichtbaar in het gebied
- De ENCI-groeve biedt verwondering en een unieke ervaring
- Binding van bezoeker met het gebied en daarmee Natuurmonumenten is essentieel
- Kwaliteitsimpuls: vraaggericht, eigentijds en onderscheidend aanbod
- Hoge waardering zorgt voor betalingsbereidheid
- Kader voor samenwerking.

BIJLAGE: GEBIEDSGRENS

BIJLAGE: IDENTITEIT, KERNBOODSCHAP EN SLEUTELERVARINGEN

GEOLOGIE

De Sint-Pietersberg is eigenlijk geen berg, maar een heuvelland plateau. In de Krijt periode, zo'n 68 miljoen jaar geleden, was de SPB een binnenzee. De skeletten en kalkschalen van dieren in deze zee vormden samen een pakket kalk van zo'n 80 meter dik. In deze geologische laag (het Maastrichtien) zijn de mosasaurusen *Mosasaurus Hoffmanni* (1778), *Bèr* (1998), *Kristine* (2009), *Carlo* (2012) en *Lars* (2015) gevonden. Door opheffing van Ardennen en de Eifel zijn zo'n 700.000 jaar geleden de rivieren Maas en Jeker in het landschap gaan inslijten en vormden diepe dalen. De Maas liet daarbij grindstenen achter. Tijdens de laatste ijstijd werd löss afgezet door de wind. De Sint-Pietersberg, die ook deels in België is gelegen, bleef als restant van het plateau als een berg in het landschap over.

NATUUR

Door het relatief warme Nederlandse klimaat en dankzij de geografische ligging, grote hoogteverschillen, kalkrijke en grindrijke ondergrond, de net afgegraven gronden in de ENCI-groeve en de vele overgangen en gradiënten is een bijzondere afwisseling in leefgebieden ontstaan: heischrale graslanden, glans-haverhooilanden, kalk-graslanden, kalkrotsen, hellingbossen, dotter-bloemhooilanden, beekbegeleidende bossen. De Sint-Pietersberg kent een grote biodiversiteit met zeldzame soorten, zoals (overwinterende) vleermuizen in de gangenstelsels, zeldzame planten, vlinders, wilde (graaf)bijen en graafwespen, reptielen en amfibieën op de kalkgraslanden en de oehoe in de ENCI-groeve. De Sint-Pietersberg maakt deel uit van een grotere landschappelijke grensoverschrijdende eenheid die wordt begrensd door de Maas, het Albertkanaal, de Jeker en de stadsrand van Maastricht.

CULTUURHISTORIE

Op de Sint-Pietersberg zijn sporen te vinden van de eeuwenlange mergelwinning en vestingwerken uit diverse perioden die duiden op het strategische belang van deze plek. Het merendeel van de berg is eeuwenlang als landbouwgebied in gebruik geweest. Het kleinschalig cultuurlandschap met typisch Limburgse hoeves en landschapselementen, wordt met Mergellandschappen behouden voor de toekomst. Ook net over de grens in België bestaat dit landschapstype met onder andere hoeve Caestert. Door het eeuwenlang stelselmatig winnen van blokken mergel ontstonden uitgebreide gangenstelsels in de berg. Ook waren er enkele dagbouwgroeven. De mergelwinning werd grootschalig met de komst van de Eerste Neder-

landse Cement Industrie (*), waardoor een groot deel van het plateau van de Sint-Pietersberg verdween en de ENCI-groeve ontstond. Met het door de ENCI geproduceerde cement is een groot deel van Nederland weer opgebouwd na de Tweede Wereldoorlog. De randen van de Sint-Pietersberg en een deel van het plateau aan de noordzijde zijn overgebleven, waardoor ook tientallen kilometers aan grensoverschrijdende ondergrondse gangen bewaard werd.

Aan de strategische ligging van de Sint-Pietersberg herinneren verdedigingswerken uit verschillende perioden. De ruïne van kasteel Lichtenberg; een laatmiddeleeuwse donjon (woontoren), is opgenomen in de gelijknamige boerderij. De Motte, een kasteelheuvel uit de late middeleeuwen. En natuurlijk fort Sint-Pieter, in 1702 gebouwd om de beschieting van de stad Maastricht te voorkomen. De ondergrondse gangen in de berg werden in tijden van oorlog gebruikt als schuilplaats, in de Tweede Wereldoorlog werd de Nachtwacht opgeslagen in de ondergrondse kunstkluis en kerstavond 1944 werd een nachtmis voor Amerikaanse soldaten gehouden in Groeve De Scharck.

Een heel groot deel van de hiervoor beschreven geologische, natuurlijke en cultuurhistorische processen zijn goed beleefbaar op de Sint-Pietersberg, in de ENCI-groeve en overgangszone en dat maakt de Sint-Pietersberg, de ENCI-groeve en overgangszone aantrekkelijk om te recreëren.

(*) INDUSTRIËLE HISTORIE ENCI

In 1926 wordt in Maastricht de Eerste Nederlandse Cement Industrie (ENCI) N.V. opgericht met Belgisch en Zwitsers kapitaal. Als locatie voor de cementfabriek in Nederland wordt gekozen voor Maastricht. Hier liggen grote hoeveelheden kalksteenvoorraden in Nederland die vanwege hun ligging aan de Maas, geschikt zijn voor de cementbereiding. Wanneer de eerste oven in 1928 wordt aangestoken, is ENCI de grootste en best geoutilleerde fabriek van Europa. Na de Tweede Wereldoorlog groeit ENCI uit op de golven van de wederopbouw en de economische uitbreiding van Maastrichts bedrijf tot middelpunt van een industrie op nationale schaal. De fabriek kent een forse uitbreiding en moderniseert op tal van gebieden. Dankzij haar vooruitstrevende sociale beleid kent ENCI sinds haar oprichting een grote betrokkenheid van haar medewerkers. Vele honderden mensen uit Maastricht en omgeving hebben een rol gespeeld in de bedrijfshistorie van ENCI: enkel dankzij de grote inzet van de vroegere en huidige medewerkers heeft ENCI in Nederland de positie kunnen vervullen die zij nu heeft. Door de grootschalige winning voortkomend uit de

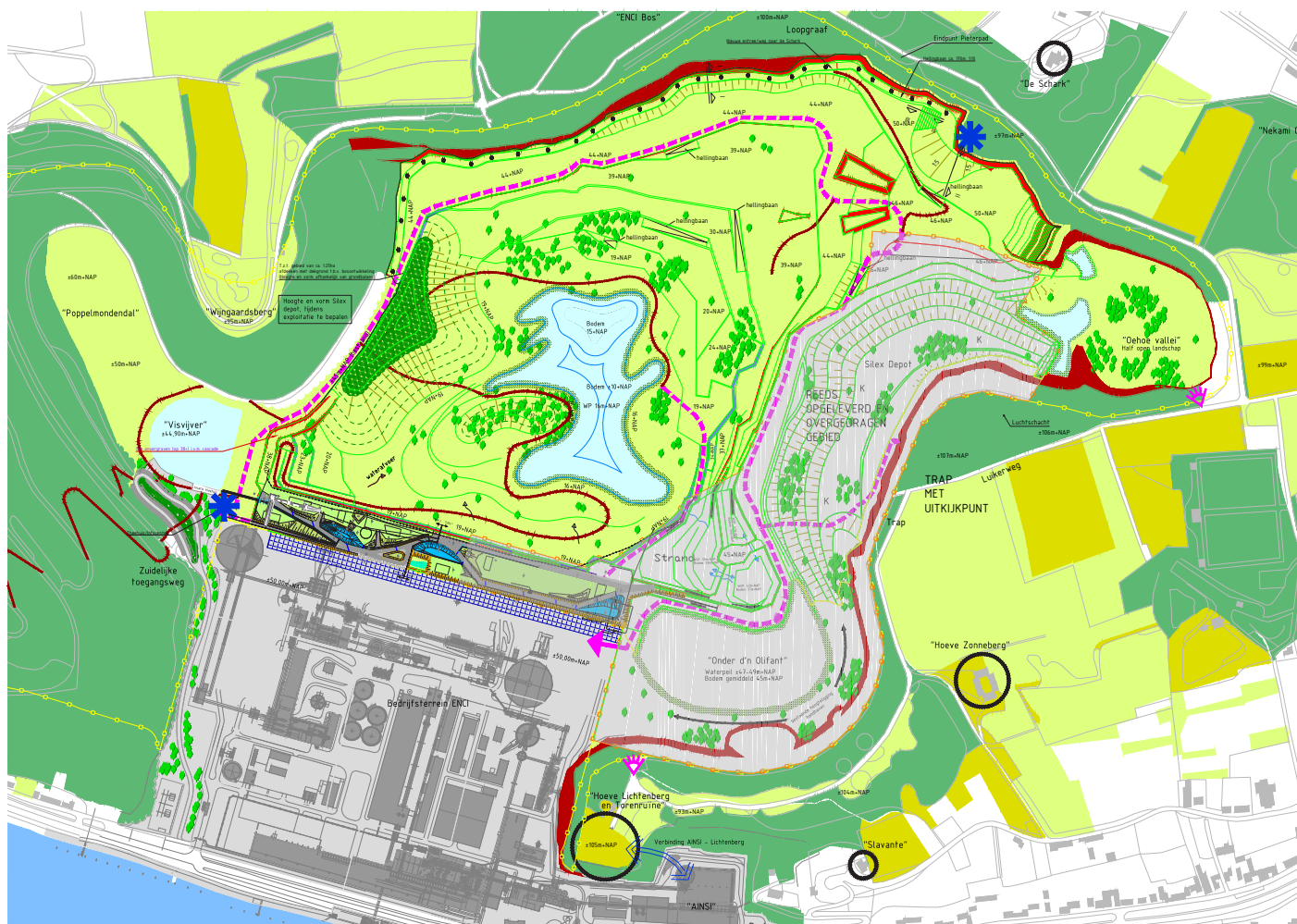
grote vraag naar bouwstoffen voor de maatschappij, verdwijnt een deel van de op de Sint-Pietersberg aanwezige natuur en cultuurhistorie. Na burgerinitiatieven en maatschappelijke discussies over het al dan niet voortbestaan van de kalksteenwinning in Maastricht na 2010, neemt de politiek in 2009 het besluit om het Plan van Transformatie voor het ENCI-gebied uit te voeren. Dit leidt er uiteindelijk toe dat in 2018, 90 jaar na het ontsteken van de eerste oven, de commerciële kalksteenwinning in Maastricht definitief stopt en de laatste cementoven van ENCI uit bedrijf wordt genomen. ENCI blijft dan cement produceren in Maastricht: zij gaat vanaf dan verder als maalbedrijf en zal de grondstoffen die nodig zijn voor de cementbereiding aanvoeren.

Sint- Pietersberg	Welke processen zijn er gaande (geweest)? Wat weet je hierover?	Wat is zintuiglijk beleefbaar aan wat in kolom 'Achter het bos' wordt genoemd? Zo concreet mogelijk maken!	Welke roepen verwondering op?	Kernboodschap
Geologie	<p>Hoogteverschillen: SPB was een heuveland plateau. Door opheffing van Ardennen en de Eifel zijn zo'n 700.000 jaar geleden de Maas en de Jeker in het landschap gaan inslijten en vormden diepe dalen. De SPB bleef als restant van het plateau als een berg in het landschap over.</p> <p>Zo'n 68 miljoen jaar geleden (Krijt periode) was de SPB een binnen-zee: skeletten en kalkschalen van dieren in deze zee vormden samen een pakket van zo'n 80 m. dik.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Berg / hoogteverschillen: vanaf de SPB heb je mooie vergezichten. Hoogteverschillen geven een buitenlands gevoel. - WandEN ENCI-groeve (uitleg geologische lagen en vuursteenlagen die in het Savelsbos de prehistorische mens voorzagen van vuursteen voor gereedschap). - In ENCI-groeve kunnen leden van het Ned. Geologische Vereniging, afdeling Limburg, fossielen zoeken en tonen. - In het Natuurhistorisch museum in Maastricht zijn mosasaurussen - Ber, Kristine, Carlo en Lars, gevonden in de ENCI-groeve, te zien 	<ul style="list-style-type: none"> - Berg als restant van een plateau - Geweldig vergezichten - Enorme gat/kuil van de ENCI-groeve - Mosasaurussen 	<p>Linking pins: - berg, hoogte, uitzicht - mergel/kalk</p> <p>Berg</p> <p>Groeve (ontstaan door mergelwinning)</p>
Natuur	<p>Door grote hoogteverschillen, kalkrijke en grindrijke ondergrond en net afgegraven gronden is een bijzondere afwisseling in leefgebieden ontstaan: heischrale graslanden, glans-haverhooilanden, kalk-graslanden, kalkrotsen, hellingbossen, dotter-bloemhooilanden, beekbegeleidende bossen -> grote biodiversiteit met zeldzame soorten (o.a. vleermuizen in gangenstelsel en de oehoe in de ENCI-groeve).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Variatie in landschap - Bijzondere planten, waaronder orchideeën, zonneroosje, kalketrip - Veel soorten dieren, waaronder vlinders (koninginpage, veldparelmoervlinder), wilde (graaf)bijen en graafwespen, vleermuizen, oehoe en vos 	<ul style="list-style-type: none"> - Schoonheid en variatie van het landschap en de natuur: bloemen - Indrukwekkende ontmoetingen met aansprekende dieren: vlinders, vleermuizen, oehoe 	<p>Soortenrijke, bloemrijke kalkgraslanden (met vlinders) (dankzij kalk/mergel in ondergrond en hoogteverschillen)</p>
Cultuur-historie	<p>Mergelwinning -> gangenstelsel (45 km) en groeves (kleine en 1 grote: ENCI-groeve) Cultuurhistorische gebouwen: vestingwerken / fort Sint Pieter uit 1702 en hoogteburcht hoeve Lichtenberg met laatmiddeleeuwse donjon. Opslag Nachtwacht en andere schilderijen in mergelgangen tijdens WOII. Kerstdienst voor Amerikaanse soldaten 1944 in Groeve Scharck. Motte (kasteelheuvel uit de late middeleeuwen). Kleinschalig cultuurlandschap met typisch Limburgse hoeves en landschapselementen, met inzet van Mergellandschappen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ENCI-groeve met steile kale hellingen, Duivelsgrot, mergelgangen/grotten - Fort Sint-Pieter - Hoeve Lichtenberg - Motte - Kleinschalig landschap met Hoeve Zonneberg - Mergellandschappen (kudde, lammetjesdag) - Extensieve akkers Popelmondedal en Luikerweg 	<ul style="list-style-type: none"> - Enorme groeve met steile kale hellingen en uitgestrekt gangenstelsel waaronder Groeve Scharck, gemaakt door mensenhanden, met kunstwerken en verhalen - Indrukwekkend verdedigingswerk voor de stad Maastricht (fort), met verhalen - Geweldig uitzicht vanaf donjon hoeve Lichtenberg - Nostalgie ontmoeting met schaapskudde en herder 	<p>Grotten en Groeve Scharck (ontstaan door mergelwinning)</p> <p>Fort (gebouwd vanwege hoge ligging berg)</p>

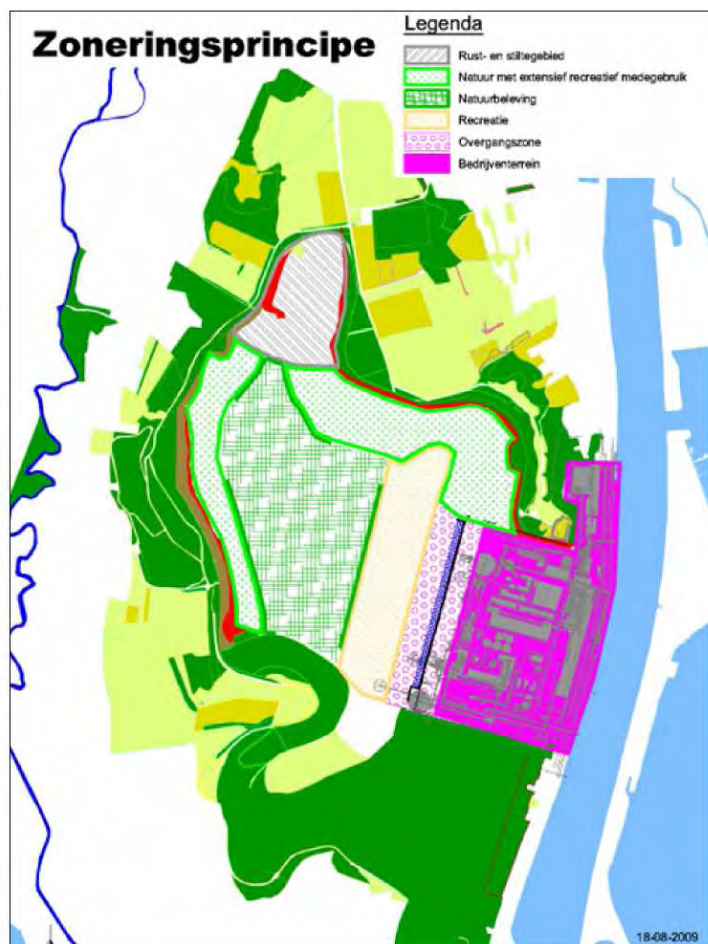

BIJLAGE: ZONERING

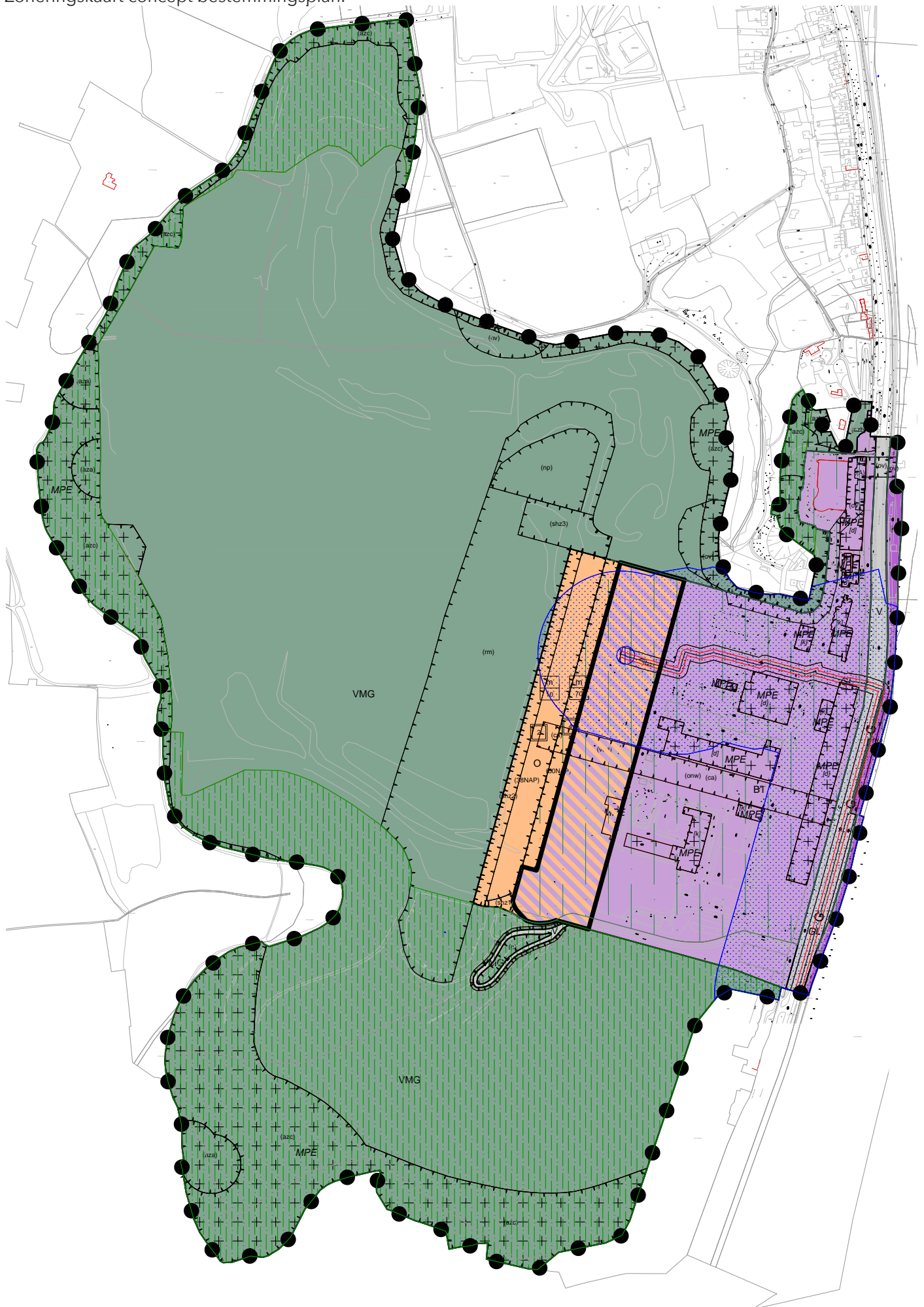
Conceptkaart eindplan PVT, naar aanleiding van gezamenlijk overleg najaar 2017. Wordt in 2018 in overleg met partners definitief gemaakt en ingediend voor goedkeuring ivm ontgrondingsvergunning.

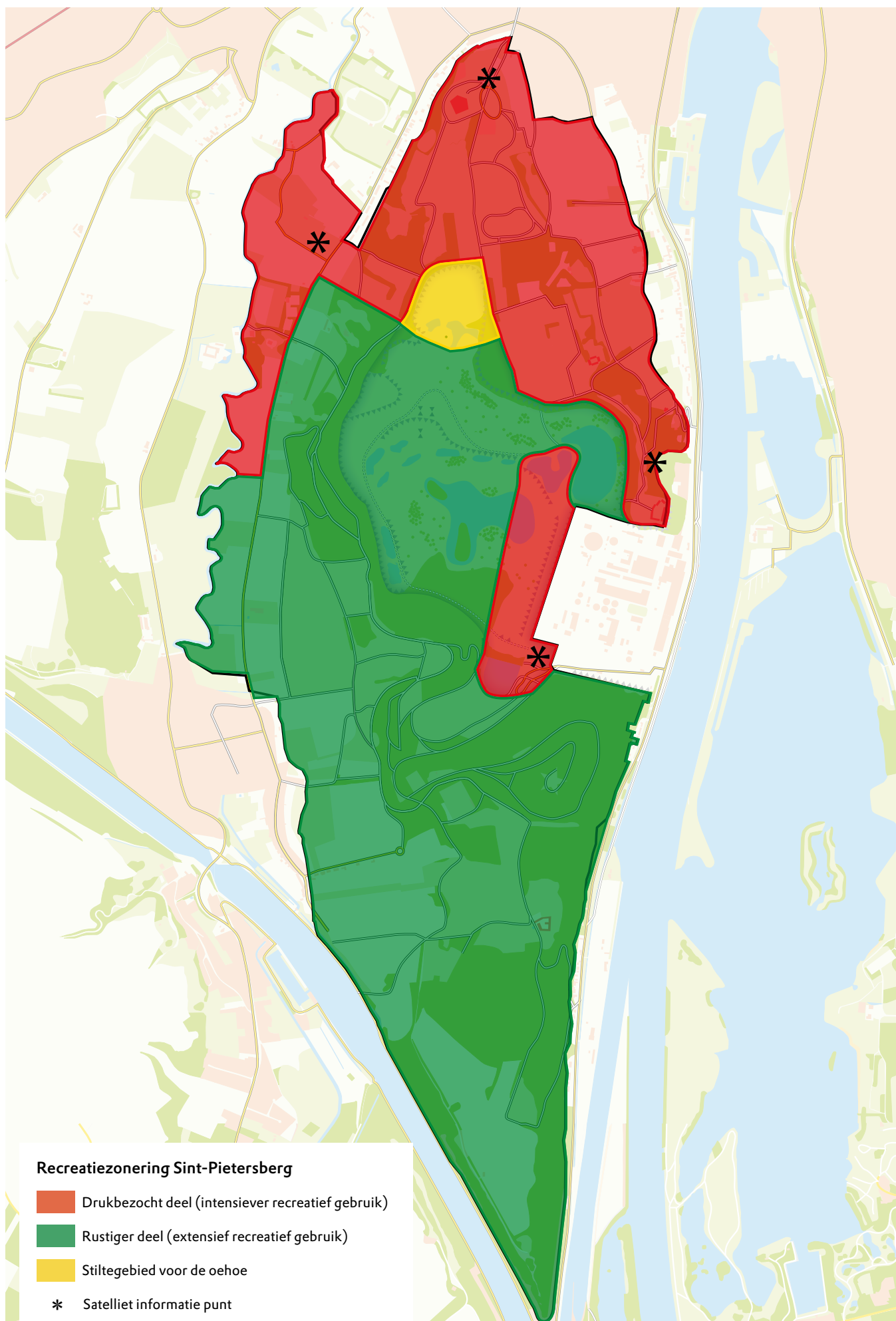
Zoneringskaart Plan van Transformatie:

Zoneringskaart concept bestemmingsplan:

BIJLAGE: DOELGROEPEN

Informatie bij de paragraaf op doelgroepen van het ENCI-gebied. In deze bijlage staat een overzicht van belangrijkste identiteiten en unique sellings points (usp's), beleefbaarheid van deze identiteiten en aantrekkelijkheid voor verschillende doelgroepen. Dit is de basis geweest voor de kernpositionering.

BELANGRIJKSTE IDENTITEITEN EN USP'S

De essentie of identiteit van de Sint-Pietersberg en het ENCI-gebied is als volgt:

Kalksteenbergrand van Maastricht, met topnatuur zoals bloemrijke kalkgraslanden en akkers waar veel soorten vlinders rondvliegen. Dankzij de kalksteenwinning voor de cementbereiding is de grootste beleefbare groeve van Nederland ontstaan waar het goed toeven is voor de oehoe. Kijkend naar het gebied, ervaar je de diepte en zie je natuur en industrie verenigd. Tientallen meters hoge mergelwanden nemen je miljoenen jaren mee terug in de tijd. In kilometerslange, door mensenhanden gemaakte mergelgangen, wachten historische verhalen en hoge natuurwaarden zoals een belangrijk overwinteringsplaats voor vleermuizen binnen Noordwest-Europa.

Het verhaal van de Sint-Pietersberg is uiteengezet aan de hand van drie 'thema's':

- Geologie
- Natuur
- Cultuurhistorie

Hierbij staan zes sleutelervaringen centraal:

1. Ik dwaal langs de wanden van de ENCI-groeve en kijk miljoenen jaren terug in de geologische geschiedenis ;
2. Ik ervaar de bloemenpracht met vlinders en ga op zoek de oehoe en vleermuizen;
3. Ik ervaar de grootsheid en diepte van de ENCI-groeve die is ontstaan door de vraag naar bouwstoffen van onze maatschappij;
4. Ik speur door het enorme ondergrondse gangenstelsel (gemaakt door mensenhanden) en verwonder me over alle kunstwerken en verhalen die met deze plek samenhangen;
5. Ik zie de industrie in dit gebied en ben onder de indruk van de geschiedenis ervan en van de manier waarop het zich duurzaam ontwikkelt richting toekomst.
6. Ik zie een door mensenhand aangeast landschap waar natuur en cultuurwaarden verloren zijn gegaan. Ik ervaar ondanks dit verlies dat er ook nieuwe en waardevolle kansen zijn geschapen voor mens en natuur als gevolg van een grote betrokkenheid bij het gebied dat resulteerde in een PvT..

BELEEFBAARHEID IDENTITEITEN

De sleutelervaringen van het verhaal van de Sint-Pietersberg zijn te beleven d.m.v. het huidige 'aanbod'. Hieronder beschrijven we wat tastbaar en/of zintuiglijk beleefbaar is, aan de hand van de drie 'thema's' Geologie, Natuur en Cultuurhistorie, waar industrie onderdeel van uitmaakt.

Geologie

- Berg / hoogteverschillen: vanaf de SPB heb je mooie vergezichten. Hoogteverschillen geven een buitenslands gevoel (let op; voor de Maastrichtenaar is dit juist 'thuis');
- Wanden ENCI-groeve (uitleg geologische lagen);
- In ENCI-groeve kunnen leden van het Natuurhistorisch Genootschap fossielen zoeken.

In de ENCI-groeve is mosasaurus Ber gevonden (1998); deze is in het Natuurhistorisch Museum in Maastricht te vinden. Letterlijk niet beleefbaar in de ENCI-groeve dus, hoewel het verhaal goed beleefbaar gemaakt kan worden (kijk bijv. voor inspiratie ook naar bidbook Geopark).

Natuur

- Variatie in landschap: heischrale graslanden, glanshaverhooilanden, kalkgraslanden, kalkkrotten, hellingbossen, dotterbloemhooilanden, beekgeleidende bossen;
- Bijzondere planten waaronder orchideeën, zonneroosje;
- Veel soorten dieren, waaronder vlinders (koninginnenpage, veldparelmoervlinder), vleermuizen, oehoe.

Cultuurhistorie

- ENCI-groeve en -industrie, Duivelsgrot, mergelgangen / grotten: rondleidingen (op aanvraag)
- Fort Sint-Pieter
- Hoeve Lichtenberg
- Motte
- Kleinschalig landschap met Hoeve Zonneberg
- Mergellandschappen (kudde + herder, Lammetjes-dag)
- Extensieve akkers Popelmondedal en Luikerweg
- Centrale Allée
- Onderdoorgang (hoofdingang) naar bedrijventerrein

AANTREKKELIJKHEID VOOR DOELGROEPEN

Voor wie zijn de identiteitskenmerken en het huidige aanbod aantrekkelijk? Dat beschrijven we hieronder aan de hand van het leefstijlsegmentatie-model Leisure Leefstijlen. Het leefstijlen-model gaat uit van de beleving van het aanbod (hoe is het beleefbaar, wat

is het verhaal, is het tastbaar of niet?) en daarom segmenteren we hier op basis van de vier beschreven sleutelervaringen.

Ik dwaal langs de wanden van de ENCI-groeve en kijk miljoenen jaren terug in de geologische geschiedenis

- Voornamelijk aanbod uit thema: geologie.
- Het aanbod van deze sleutelervaring is aantrekkelijk voor: ingetogen aqua, vanwege de hoge interesse van aqua in natuur, natuurstudies, ecologie, educatie, etc. en cultureel en inspirerend rood, vanwege eveneens een hoge interesse in natuurstudie en -ecologie. Aqua wil graag meer te weten komen over de geschiedenis van de ENCI-groeve en de geologische geschiedenis van het gebied en daarin gefaciliteerd worden. Rood zal meer zelf op ontdekkingstocht gaan en zich minder laten leiden.

Ik ervaar de bloemenpracht met vlinders en ga op zoek de oehoe en vleermuizen

- Voornamelijk aanbod uit thema: natuur
- Het aanbod van deze sleutelervaring is aantrekkelijk voor: cultureel en inspirerend rood, vanwege een hoge interesse in vogels spotten, zeldzame vogels en planten ontdekken en natuur fotografie. Ook ingetogen aqua houdt van vogels spotten, bijzondere soorten zien en houdt ervan om samen planten en dieren te benoemen.

Ik ervaar de grootsheid en diepte van de ENCI-groeve die is ontstaan door de vraag naar bouwstoffen van onze maatschappij

- Voornamelijk aanbod uit thema: cultuurhistorie
- Het aanbod van deze sleutelervaring is aantrekkelijk voor: ingetogen aqua, gezien het verdiepende en historische karakter van deze ervaring. Het biedt diepgang en context aan het 'verhaal van de groeve' en dat is waar aqua naar zoekt. Het afdalen in het gat van de groeve heeft echter ook iets avontuurlijks en dat met de rauwe omgeving en combinatie met industrie maakt het deels ook aantrekkelijk voor ondernemend paars en mogelijk uitbundig geel.

Ik speur door het enorme ondergrondse gangenstelsel (gemaakt door mensenhanden) en verwonder me over alle kunstwerken en verhalen die met deze plek samenhangen

- Voornamelijk aanbod uit thema: cultuurhistorie.
- Het aanbod van deze sleutelervaring is aantrekkelijk voor: uitbundig geel, gezien het actieve maar toch ook toegankelijke karakter van de rondleidingen door de

grotten, en voor ingetogen aqua, gezien het educatieve en informatieve karakter (nadruk op kunstwerken) van rondleidingen en het bezoeken van grotten op afspraak. Mogelijk kunnen onderdelen ook gezellig lime aanspreken: als bijv. een bezoek aan de schaapsherder (Lammetjesdag) en de rondleidingen als die erg toegankelijk zijn en gericht zijn op een leuke activiteit samen, meer dan op de educatie en informatie. Lime heeft een bovengemiddelde interesse in natuur en ecologie maar is geen 'fan' van wilde natuur.

Ik zie de industrie in dit gebied en ben onder de indruk van de geschiedenis ervan en van de manier waarop het zich duurzaam ontwikkelt naar de toekomst.

- Voornamelijk aanbod uit thema: cultuurhistorie / industrie
- Het aanbod van deze sleutelervaring is aantrekkelijk voor: ingetogen aqua, gezien het verdiepende en historische karakter van deze ervaring. Het biedt diepgang en context aan het 'verhaal van de groeve' en dat is waar aqua naar zoekt.

Ik zie een door mensenhand aangetast landschap waar natuur en cultuurwaarden verloren zijn gegaan. Ik ervaar ondanks dit verlies dat er ook nieuwe en waardevolle kansen zijn geschapen voor mens en natuur als gevolg van een grote betrokkenheid bij het gebied dat resulteerde in een PvT.

- Voornamelijk aanbod uit thema: natuur/cultuurhistorie
- Het aanbod van deze sleutelervaring is aantrekkelijk voor: ingetogen aqua, gezien het de hoge interesse in natuur en het verdiepende en historische karakter van deze ervaring. Het biedt diepgang en context aan het 'verhaal van de groeve'.

In het algemeen zal het ENCI-gebied ook aantrekkelijk zijn voor ondernemend paars, vanwege de wilde (oer) natuur, de rauwheid van het gebied, mogelijk juist door de combinatie van natuurpracht en industrieel verleden. Ondernemend paars komt hierboven echter weinig aan bod, omdat paars vooral de natuur in gaat om actief bezig te zijn, te sporten, trainen, etc. Ontdekken en survivalspreken wel aan, maar het gaat paars niet zozeer om meer te weten over natuur of ecologie van een gebied.

Tot slot!

Bij de aantrekkingskracht op doelgroepen hangt veel af van de uiteindelijke manier waarop invulling wordt gegeven aan voorzieningen en activiteiten. De kernbegrippen 'iets leren', 'actief verwonderen' en een 'unieke ervaring' mogen hierbij leidend zijn.

LEISURE LEEFSTIJLEN

De Leisure Leefstijlen geven inzicht in het gedrag en de beleving van recreanten en toeristen op basis van psychologische en sociologische kenmerken. Zowel voor de verblijfsrecreatie (toeristen) als voor de dagrecreatie (recreanten) zijn zeven doelgroepen onderscheiden, ook wel leefstijlen genoemd, met allemaal een eigen kleur. Elke kleur staat voor een specifiek vrije-

tijdsprofiel. In de figuur staat het model voor dagrecreatie. De zeven doelgroepen zijn weergegeven in onderstaand kader en hieronder kort omschreven. Voor meer informatie over hun wensen ten aanzien van natuurbeleving, zie: <http://www.ruimteenvrijetijd.nl/doc/Toolkit%20Natuurbeleving%20-%20def.pdf>

Uitbundig geel	Dit zijn echte levensgenieters. Ze houden van samen met anderen actief en sportief recreëren. Ze zoeken graag de gezellige drukte op, recreëren is lekker eten en drinken, genieten en leuke dingen doen.
Gezellig lime	Recreëren is lekker vrij zijn, tot rust komen en ontspannen. Ze zijn gericht op het eigen gezin en de directe leefomgeving. Het gemiddeld inkomen ligt wat lager en ze zijn prijsgevoelig. Een braderie of rommelmarkt is gezellig, je komt er altijd wel iemand tegen.
Rustig groen	Dit zijn rustige recreanten. Ze hebben geen grote wensen, houden van privacy en rust. Ze willen de drukte vermijden en gaan daarom dus niet graag naar evenementen en grote attracties. In de eigen omgeving is genoeg moois te zien en te ontdekken, je hoeft er niet ver voor te reizen. Doe maar gewoon dan doe je al gek genoeg.
Ingetogen aqua	Dit zijn rustige, geïnteresseerde recreanten. Ze zijn op zoek naar het verhaal van de regio en streek. Duurzaamheid spreekt hen sterk aan. Ze zoeken inspirerende activiteiten, vooral gericht op natuur en cultuur(historie). Ze gaan vaak actief en samen met partner op stap.
Ondernemend paars	Deze leefstijl laten zich graag verrassen en inspireren. Nieuwe dingen zien, ontdekken en beleven. Het gewone is vaak niet goed genoeg, op zoek naar een bijzondere ervaring. Cultuur, activiteit en sportiviteit, maar ook ontspannen in de sauna.
Stijlvol en luxe blauw	Zelfverzekerde recreanten die vinden dat ze in hun vrijetijd wel wat luxe en stijlvolle ontspanning verdienen. Zakelijk en intelligent. Houden van stijl en klasse, meer gericht op exclusievere vormen van recreatie. Recreëren is ontspanning en afstand nemen van de dynamiek van alledag. Actief sporten en aandacht besteden aan het sociale netwerk (ons soort mensen).
Creatief en inspirerend rood	Deze leefstijl is creatief, op zoek naar uitdagingen en inspirerende ervaringen. Ze bewegen zich graag buiten de gebaande paden. Recreatie betekent naast sportiviteit en ontspanning ook het zoeken naar vernieuwende stromingen, moderne kunst en andere culturen.

BIJLAGE: ONTVANGST EN FACILITERING BEZOEKERS EN BEZOEKERSSTROMEN

TIJDFASERING EN FACILITERING

Fase 1: januari 2018 tot 1 mei 2018

Ontvangst in Châlet D'n Observant en container 'In de groeve'. Toelevering bedrijvigheid overgangszone via ENCI-bedrijfsterrein.

Fase 2: 1 mei 2018 tot 1 juli 2019

Ontvangst bezoekers in overgangszone (upgrading container ' in de groeve of andere tijdelijke ontvangstvoorziening) en ingebruikname natuurplas.

Bouw Hoffmannii/ontvangstgebouw Vanuit het Noorden bereikbaar via Luikwegtrap. Vanuit het zuiden bereikbaar via een tijdelijke ontsluiting bij de zuidelijke entree. Toelevering bedrijvigheid overgangszone via ENCI-bedrijfsterrein.

Fase 3: 1 juli 2019 tot 2 januari 2020

Ingebruikname Hoffmannii/ontvangstgebouw en gebruik natuurplas met toegang via de zuidelijke ontsluitingsweg. Ingebruikname parkeerplaats overgangszone 50+

Fase 4: na 2 januari 2020

Gebied ook bereikbaar via de Centrale Allée en indien nodig en financieel haalbaar noordelijke entree (AINSI).

Tabel hieronder: Welke bezoekers komen via welke toegangspoorten en met welk vervoersmiddel.

Fase	Soort bezoekers	Vervoersmiddel	Parkeren
ZUIDELIJKE ENTREE			
Fase 1	Wandelaars, bezoekers Châlet D'n Observant	Auto, fiets, te voet	Châlet D'n Observant 200 parkeerplekken
Fase 2	Wandelaars overgangszone, groeve, D'n Observant en bezoekers Châlet D'n Observant	Auto, fiets, te voet	Châlet D'n Observant 200 parkeerplekken
Fase 3	Wandelaars overgangszone, groeve, D'n Observant, Bezoekers Châlet D'n Observant Aanvoer ondernemers overgangszone	Auto, fiets, te voet	Châlet D'n Observant Parkeerplaats overgangszone +50 (totaal 600 parkeerplekken)
Fase 4	Alle bovenstaande en verkeer tbv groevebeheer Natuurmonumenten	Auto, fiets, te voet	Châlet D'n Observant Parkeerplaats overgangszone +50 600 parkeerplekken
CENTRALE ALLÉE / bedrijventerrein			
Fase 1	Aanvoer ondernemers overgangszone	NvT	NvT
Fase 2	Aanvoer ondernemers overgangszone	NvT	NvT
Fase 3	Aanvoer ondernemers overgangszone	NvT	NvT
Fase 4	Bedrijventerrein en bezoekers en toeleverende bedrijven overgangszone	Auto, te voet en ook via bus, water	Overgangszone +50 Parkeerplaats chalet D'n Observant (totaal 600 plekken)
LUIKERWEGTRAP			
Fase 1	wandelaars	Auto, te voet	Châlet Bergrust
Fase 2	wandelaars	Auto, te voet	Châlet Bergrust
Fase 3	wandelaars	Auto, te voet	Châlet Bergrust
Fase 4	wandelaars	Auto, te voet	Châlet Bergrust
NOORDELIJKE ENTREE (AINSI)			
Fase 1	Alleen bezoekers cultuur	Auto, te voet, fiets	Parkeerplaats voor AINSI
Fase 2	Alleen bezoekers cultuur	Auto, te voet, fiets Openbaar vervoer	Parkeerplaats voor AINSI
Fase 3	Bezoekers cultuur Wandelaars overgangszone en groeve	Auto, te voet, fiets Wandelaars overgangszone via openbaar vervoer	Parkeerplaats AINSI alleen bedoeld voor werkenden/bezoekers AINSI-gebouw
Fase 4	Bezoekers cultuur Wandelaars overgangszone en groeve	Auto, te voet, fiets Wandelaars overgangszone via openbaar vervoer	Parkeerplaats voor AINSI alleen bedoeld voor werkenden/bezoekers AINSI-gebouw
DE SCHARK (NOODUITGANG NAAR MERGELWEG)			
Fase 1	Bezoekers Scharck	Te voet onder begeleiding NM	Parkeerplaats Châlet D'n Observant
Fase 2	Bezoekers Scharck	Te voet onder begeleiding NM	Parkeerplaats Châlet D'n Observant
Fase 3	Bezoekers Scharck	Te voet onder begeleiding NM	Parkeerplaats Châlet D'n Observant Parkeerplaats overgangszone +50
Fase 4	Bezoekers Scharck	Te voet onder begeleiding NM	Parkeerplaats Châlet D'n Observant Parkeerplaats overgangszone +50

BIJLAGE: VERDIENMODELLEN

Deze bijlage bevat achtergrondinformatie bij de ambitieparagraaf op verdienmodellen van het ENCI-gebied. In deze bijlage een overzicht van verdienmogelijkheden, kansrijke opties, risico's en beoordeling kansrijkheid.

VERDIENEN AAN RECREATIE - DE MOGELIJKHEDEN

Welke mogelijkheden zijn er te bedenken om te verdienen aan recreatie en specifiek het ENCI-gebied? Hier volgt een groslijst van de al bestaande verdienmodellen, de mogelijkheden die nog verbeterd kunnen worden en nieuwe verdienmodellen.

Bestaand

- Subsidies. Let op voorkomen van staatsteun
- Winstoogmerk is hier niet relevant, concurrentie op de markt volstaat.
- Giften / schenkingen
- Financiering van SOME als ontwikkelingsmaatschappij

Bestaand, te verbeteren / uitbreiden

- Donateurs / lidmaatschap
- Excursies, rondleidingen, workshops (laten) organiseren
- Parkeergeld
- Sponsoring en crowd funding

Nieuw

- Entreegeld (eventueel in de vorm van bezoekersvignetten)
- Horeca in eigen beheer
- Horeca, revenuen uit huur en erfpacht
- Bedrijvigheid overgangszone, revenuen uit huur en erfpacht
- Natuurbegraven / columbarium
- Evenementen door derden
- Verkoop van souvenirs, merchandise, etc.
- Natuurbad (beperkte toegang, heffen van entreegeld)

UITGANGSPUNTEN EN KADERS

Om te bepalen welke verdienmodellen kansrijk zijn voor de ENCI-groeve is het van belang te weten:

1. wat de verdienopgave is voor het ENCI-gebied;
2. wat de potentiële verdien capaciteit is per mogelijkheid;
3. of er draagvlak voor is onder recreanten / omwonenden;
4. of de inningskosten (om een verdienmodel georganiseerd te krijgen) niet (te) hoog zijn.

Allereerst de verdienopgave. Deze is fors en komt voort uit:

- hoge kosten voor het toezicht en de veiligheid (relatief veel risico's);
- hoge kosten voor natuurbeheer vanwege specifieke natuurdoeltypen;
- hoge kosten schoonhouden geologische profielen (verticale wanden);
- hoge kosten voor recreatieve (door)ontwikkeling en om de toegankelijkheid van het gebied te verbeteren.

De potentiële verdien capaciteit, draagvlak en inningskosten schatten we in de tabel (pagina 61) op waarde per mogelijk verdienmodel.

RISICO-INVENTARISATIE

De kansrijkheid van bovengenoemde verdienmogelijkheden is afhankelijk van de volgende risico's:

- Giften (schenkingen) kunnen qua omvang tegenvallen;
- Subsidieprogramma's, kunnen kansrijk zijn maar zijn doorgaans niet oneindig. Subsidie(programma's) zijn additioneel heel interessant maar kunnen eigenlijk niet als vaste inkomstenbron aangemerkt worden; Zie ook staatssteun.
- Binding van ondernemers en de interesse van projectmakelaars hangen sterk af van de aantrekkelijkheid van het hele gebied (wat gebeurt er allemaal). Hierbij moet er vanuit de visie een goede sturing komen op wenselijkheid van (horeca)concepten die aansluiten bij de gewenste kwaliteit, sfeer en beleving (concept) afgestemd op de doelgroepen die (gaan) komen én de identiteit van het gebied.
- Het is van belang om de operationalisering van verdienmodellen de inningskosten te betrekken (kosten die je maakt om de inkomsten te genereren) bij de uiteindelijke keuze, om niet voor verrassingen te komen staan.
- Risico t.a.v. draagvlak voor 'betaalde entree': Er heerst mogelijk een sentiment in Maastricht dat dat de ENCI (de Nederlandse Staat) de Sint-Pietersberg van de Maastrichtenaren heeft afgepakt. Men claimt moreel de berg terug. Het idee om hieraan tegemoet te komen door inwoners van Maastricht gratis toegang tot de groeve te geven, met behulp van een aparte bezoekerspas. Desondanks moet er aandacht blijven voor omwonenden / inwoners van Maastricht om mogelijk verzet tegen activiteiten van Natuurmonumenten te voorkomen.
- Vraag is wie verantwoordelijk is voor het financieel risico's als targets niet gehaald zouden worden (in enig jaar).

Kansrijke concepten

In principe zijn alle 'steentjes' die bijdragen aan het terugverdienvermogen van het ENCI-gebied natuurlijk welkom! Ze kunnen ook naast elkaar worden ingezet. Speciale aandacht gaat uit naar onderstaande mogelijkheden. Bij vijf verdienmodellen verwachten we hoge revenuen, te weten:

- Entreegeld
- Parkeergeld
- Revenuen uit commerciële activiteiten (bedrijvigheid SOME in de overgangszone)
- Revenuen uit horeca en evenementen
- Subsidies (zie tabel)

Entreegeld

Het heffen van entreegelden kan, volgens berekeningen van Natuurmonumenten veel inkomsten opleveren. Echter natuur is grotendeels gratis toegankelijk in Nederland (met uitzondering van de hoge Veluwe) en daarom achten we communicatie over de noodzaak hiervan uiterst relevant. We zien in het buitenland dat het gebruikelijk is te betalen voor natuur(parken) en dat bezoekers (ook Nederlanders) daar begrip voor hebben omdat het toont dat natuurschoon niet vanzelfsprekend is. De fysieke situatie van de groeve (niet overal toegankelijk) zou dit concept wellicht goed toepasbaar maken.

Parkeergeld

Het heffen van parkeergeld kan, volgens berekeningen van Natuurmonumenten, eveneens veel inkomsten opleveren. Het verstoort de beleving niet en kan in Nederland rekenen op draagvlak, omdat hier een logisch verband is tussen de kosten en onderhoud. Er zou in het totale plaatje naast de inkomstenkant nog rekening gehouden moeten worden met de inningskosten.

Revenuen uit commerciële activiteiten

Door samen te werken met marktpartijen kan een redelijke bijdrage als huur of erfpacht worden gevraagd. Ander belangrijk punt is dat er vanuit deze visie een goede sturing komt op wenselijkheid van (horeca)concepten aansluitend bij de gewenste kwaliteit, sfeer en beleving (concept) afgestemd op de doelgroepen die (gaan) komen én de identiteit van het gebied.

Subsidies / fondsen

Let op dat geen Staatsteun wordt gegeven. Subsidies zijn goed voor de infrastructurele ontwikkelingen en de onrendabele kosten die aan de voorkant' worden gemaakt. Subsidies voor natuurbeheer zijn niet kansrijk, omdat de groeve niet is aangeduid als goudgroene natuur (provinciale status).

Mogelijkheden	Potentiele verdien capaciteit	Draagvlak	Organisatorische / inningskosten
Entreegeld (mogelijke uitwerking: bezoekersvignetten)	+++	+ (Natuur is toch gratis? / Maastrichtenaar)	---
Parkeergeld	+++	++ (is men gewend)	---
Subsidies	++ (maar zijn tijdelijk)	+++	-- (vraagt expertise)
Bedrijvigheid overgangszone, revenu uit huur en erfpacht	++	++ (draagt het bij aan beleving groeve?)	-
Horeca, revenu uit huur en erfpacht	+ / ++	++	-
Evenementen door derden	+ / ++	++ (afhankelijk Van type evenement)	-
Horeca in eigen beheer	+ (vraagt expertise, winst fluctueert)	++	--- (investeringen, risico)
Giften / schenkingen	+	+++	-
Natuurbad (entreegeld)	+ / ++	+ / ++ (draagvlak hangt af van goede communicatie)	-
Donateurs / lidmaatschap	+	++	-
Excursies, rondleidingen, workshops (laten) organiseren	+	++	-
Naturbegraven / columbarium	+	+	-
Sponsoring en crowd funding	+	++	-
Verkoop van souvenirs, merchandise, etc.		++	-

+ = weinig verdien capaciteit / weinig draagvlak / hoge kosten

+++ = veel verdien capaciteit / veel draagvlak / lage kosten

--- = veel kosten / - = weinig kosten

Let op: deze tabel is indicatief en gebaseerd op expert judgement / quick scan.

Stichting
Ontwikkelingsmaatschappij
ENCI gebied